

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1988

21179

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Ε΄ ΕΤΟΣ - ΤΕΥΧΟΣ 2/1988

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Λίγα λόγια	2
Λόγος Προέδρου Κου Νίκου Ρώκ-Μελᾶ	3-4
Λογοδοσία Πεπραγμένων 1987	6-8
Απολογισμός του Ταμίᾳ	5
Νέα σύνθεση του Διοικητικού Ὑποβουλίου τῶν Φίλων	8

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΟΥΝ ΟΙ ΦΙΛΟΙ

ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΜΠΕΝΑΚΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	10-11
ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ	
Λεπτομέρεια Παραβάν ἐποχῆς CHING	11-12
ΓΙΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΣ	
Φαγεντιανές του Μουσείου Μπενάκη	13-20
Μία προτότυπη λύση γιά τήν στήριξη τῆς Κοζανίτικης αἰθουσας ὑποδοχῆς	21
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ	
"Ένας μετανοιωμένος ἐπαναστάτης	22-28
Τό Ἄρχεῖο Ἐμμανουήλ Μπενάκη	28-30
"Ένα ἔργο τέχνης ἀπό τίς Ἰνδίες	31-32
Παράλειψις	32

Λεπτομέρεια από Λειτουργικό ἄμφιο 18ος αἰών.

Ἀγαπητοὶ Φίλοι,

Ὅπως ἤδη διαπιστώσατε τὸ Δελτίο μας ἄλλαξε μορφή, ἀπέκτησε καινούργιο ἐξώφυλλο. Ἐλπίζουμε, νὰ σᾶς ἄρесе ἡ προσπάθειά μας αὐτή γιὰ θετική ἀνανέωση μὲ τίς ἐγχρωμες φωτογραφίες ἀπὸ πρόσφατες δωρεές πού θά τὸ πλαισιώνουν.

Πιστεύουμε, ὅτι ἡ νέα αὐτή μορφή τοῦ Δελτίου θά προσφέρει στήν θετικότερη προβολή τοῦ Μουσείου μας, στήν Ἑλλάδα καί στό ἐξωτερικό ἀλλά καί στό ἔργο πού προσφέρουν οἱ Φίλοι γενικώτερα.

Ἐξ' ἄλλου μιά εὐχάριστη ἐκπληξη ἦταν, πάντα μέσα στό ἴδιο ἀναγνωστικό πνεῦμα, ἡ καινούργια χαρούμενη καί λειτουργική διακόσμηση τοῦ γραφείου τῶν Φίλων μὲ τήν πρωτοβουλία τῆς γραμματέως Κας Μιράντας Μπακάκου καί τῆς Δας Ἐλίζας Παπαδοπούλου. Στούς τοίχους μπορεῖτε νὰ θαυμάσετε τίς πολύχρωμες αὐθεντικές ὕδατογραφίες ἀπὸ τὸ Λεύκωμα τοῦ Μακρυγιάννη, πού εὐγενικά μᾶς παραχωρήθηκαν ἀπὸ τὸ Τμήμα Χαρακτικῶν καί Σχεδίων τοῦ Μουσείου μας. Ἐπίσης ἐκτός ἀπὸ τήν ἀνακοίνωση τῶν ἐκδρομῶν μέσα ἀπὸ τὸ Δελτίο ἢ τὰ ἐνημερωτικά φυλλάδια, θά τοιχοκολλεῖται σέ πίνακα στό γραφεῖο τῶν Φίλων τὸ πρόγραμμα τῶν ἐκδηλώσεων. Ἔτσι, θά εἶναι πιστεύουμε μιά πρόσθετη εὐκαιρία καί χαρά νὰ περνᾶτε ἀπὸ τὸ Μουσεῖο καί μὴν ξεχνᾶτε νὰ ρίχνετε καί μιά ματιά στό πρόγραμμα γιὰ πληρέστερη ἐνημέρωσή σας.

Καλὸ καλοκαίρι

ΛΙΛΑ ΝΤΕ ΤΣΑΒΕΣ
Ἐπεύθυνη Δελτίου Φίλων

ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ 29-3-88

Άγαπητοί Φίλοι,

Σάν πρόλογο στά λίγα λόγια πού θά σάς πώ, θά ήθελα νά σάς παρακαλέσω νά τηρήσουμε σιγή ενός λεπτού στήν Μνήμη τοῦ ἰδρυτικοῦ καί ἐπίτιμου μέλους τοῦ Σωματείου μας καί πρώην Προέδρου Γιώργου Σπέντσα.

Μέ τήν ἀποχώρηση μου ἀπό τήν τόσο τιμητική Προεδρεία τοῦ Δ.Σ. τοῦ Σωματείου μας, ἐκφράζω μέ ὄλη μου τήν καρδιά αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης πρὸς τά μέλη του πού μέ πολύ καλή διάθεση συνεργασίας, ἐνθουσιασμοῦ καί εὐγένειας μέ βοήθησαν. Εὐχαριστῶ ἐπίσης τήν Διοίκηση τοῦ Μουσείου γιά τήν θετική καί ἀποδοτική συνεργασία.

Τό 1987, γιορτάσαμε μέ συγκίνηση τά 30 χρόνια ζωῆς τοῦ Σωματείου τῶν Φίλων, τοῦ πρώτου τοῦ εἴδους του στήν Ἑλλάδα

Ἀπό τά 31 ἰδρυτικά μέλη στό ξεκίνημά του, τό Σωματεῖο μας ἀριθμεῖ σχεδόν 1.000 σήμερα. Εἶναι μιά ἀρκετά μεγάλη αὐξηση στόν κατάλογο τῶν Φίλων, δικαιολογεῖται ὅμως ὁ ἀριθμός ὅταν ἀναλογισθοῦμε τήν ἀξιοποίηση ὑπέρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Μουσείου, τῶν χρηματικῶν ποσῶν πού πρόθυμα προσφέρονται ἀπό τά μέλη μας. Ἡ ἀγορά στό ἄμεσον μέλλον ενός COMPUTER εἶναι ἓνα παράδειγμα πού ἐκφράζει - μεταξί ἄλλων πολλῶν προσφορῶν καί δραστηριοτήτων - τήν ὑπαρξή μας.

Προσπαθῆσαμε νά ἐνισχύσουμε τό Σωματεῖο μας μέ νέο αἷμα. Πιστεύουμε στόν ρόλο τῶν νέων· γι' αὐτό, ἀπευθύνω τήν θερμή παράκληση, πρὸς τοὺς μεγαλύτερους, νά ἐνθαρρύνουν τήν πλαισίωση τοῦ Σωματείου μας μέ ἀξιόλογους νέους ἀνθρώπους.

Παρακολοθοῦμε μέ ἐνδιαφέρον τίς δραστηριότητες τῆς Διεθνούς Ὁμοσπονδίας Φίλων Μουσείων καί τόν Ἰούνιο τοῦ 1987 μαζί μέ ἓνα μόνο δυστυχῶς μέλος μας ἔλαβα μέρος στό Διεθνές Συνέδριο τοῦ Τορόντο. Ταξίδεψα ἐπίσης ἀρκετές φορές στό Παρίσι γιά νά συμμετάσχω σάν μέλος τοῦ Δ.Σ. τῆς Διεθνούς Ὁμοσπονδίας.

Φιλοδοξοῦμε νά βελτιώσουμε ἀκόμα περισσότερο τό δελτίο μας, στά πλαίσια βέβαια τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων μας. Ἐνα δείγμα αὐτῆς τῆς προσπάθειας ἦταν ἡ πανηγυρική ἐκδόση γιά τά 30 χρόνια ὑπαρξῆς μας. Δέν μπορῶ νά μήν ἀναφερθῶ στήν ἐξαιρετική ἐργασία τῆς Κας ντέ Τσάβες.

Μιά περίληψη στά Ἀγγλικά τῶν κυριότερων κειμένων τῶν Δελτίων μας, θά χρησίμευε στό νά τό στέλνουμε στά μέλη τῆς Διεθνούς Ὁμοσπονδίας Φίλων Μουσείων. Ὅποιος ἀπό τοὺς Φίλους ἔχει τήν δυνατότητα νά ἀναλάβει αὐτές τίς μεταφράσεις, εἶναι δεκτός μέ ἐνθουσιασμό.

Οἱ ἐκδρομές μας, οἱ ξεναγήσεις καί ἐκδηλώσεις τήν χρονιά πού πέρασε ἦταν ὁμολογουμένως ὑψηλοῦ ἐπιπέδου. Οἱ ἐκδρομές μας δέν εἶναι μόνο φυσιολατρικές, ἀλλά λόγω θέματος πολλές φορές κουρα-

στικές με πρόγραμμα συμπικνωμένο. Πώς όμως νά γίνει διαφορετικά ώστε όλοι νά είναι εύχαριστημένοι; 'Αναγκάζομαι νά τό πῶ αὐτό σέ ἀπάντηση μερικῶν Φίλων μας πού ἐκφράζουν καμιά φορά παράπονα γιά τήν κούραση πού ὑφίστανται ἀπό τό πρόγραμμα. Θά ἤθελα νά τονίσω ὅτι ἂν δέν ἀκολουθήσουμε ἕνα πρόγραμμα συμπικνωμένο, τότε θά χρειασθεῖ ἐλαστικότερος χρόνος καί ἐπομένως μεγαλύτερη οικονομική ἐπιβάρυνση. Ἐπίσης θά ἤθελα νά γνωρίζετε ὅτι τό Δ.Σ. τοῦ Σωματείου μας ἐπιθυμεῖ νά προσφέρεται ἡ δυνατότητα σέ ὄσο τό δυνατόν μεγαλύτερο ἀριθμό φίλων νά συμμετέχουν σ' αὐτές.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἐπαναλαμβάνω ὅτι τά μέλη τοῦ Δ.Σ. τοῦ Σωματείου μας διαθέτουν ἐθελοντικά πάρα πολύ ἀπό τόν πολύτιμο ἐπαγγελματικό καί μὴ χρόνο τους γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν θεμάτων πού προκύπτουν. Γι' αὐτό κάθε προσφορά ἐθελοντικῆς βοήθειας ἀπό τά μέλη μας, ἐκτός Συμβουλίου, εἶναι πάντοτε εὐπρόσδεκτη.

Ἡ πολύ ἀγαπητή μας Κυρία Μαρία Ἀποστολοπούλου, ἀφοῦ ἐργάσθηκε μέ ἀφοσίωση καί ἐνθουσιασμό σάν γραμματέας τοῦ Σωματείου τῶν Φίλων ἀπεσύρθη μέ μεγάλη μας λύπη, ἀπό τήν ἐνεργό δράση της στοὺς Φίλους. Ὁ τίτλος τοῦ ἐπίτιμου μέλους μας τῆς ἀξίζει.

Τώρα, Γραμματέας μας εἶναι ἡ Κυρία Μιράντα Μπακάκου καί βοηθός της ἡ Δεσποινίς Ἐλίζα Παπαδοπούλου.

Μαζί μου, ἀποχωροῦν ἀπό τό Δ.Σ. ἡ Κα Ντόρα Βασιλικοῦ καί ὁ Κοσ. Ἀλέξανδρος Χάρτ-Σουτζος.

Ἡ Κα Βασιλικοῦ Ἀ' Ἀντιπρόεδρος μᾶς βοήθησε πολλές φορές μέ τήν σωστή της γνώμη καί τήν ἐπιστημονική της κατάρτιση καθώς καί μέ τήν εὐγενική της παρουσία. Τήν εὐχαριστῶ μέ ὅλη μου τήν καρδιά.

Ὁ κ. Χάρτ-Σουτζος, ὁ Ταμίας τοῦ Σωματείου μας παρακολούθησε ἀπό πολύ κοντά τά οικονομικά τά ὁποῖα ἐταχτοποίησε καί κατόρθωσε νά πετύχει θαυμαστές εἰσπράξεις. Ἀπό κοντά σ' αὐτό τό δύσκολο ἔργο φρόντισε, ἀντιμετωπίζοντας ἄπειρες λεπτομέρειες, πολλά ἀπό τά προγράμματα ἐκδηλώσεων τῶν Φίλων. Τόν εὐχαριστῶ θερμότατα.

Δέν μπορῶ νά τελειώσω ἂν δέν εὐχαριστήσω ἄπειρες φορές τά ὑπόλοιπα μέλη τοῦ Δ.Σ. πού π ἀραμένουν. Αἰσθάνθηκα κοντά τους σύμπνοια, ἀγάπη καί κατανόηση καί εἶχα πάντοτε τήν πολύτιμη βοήθειά τους. Εὐχομαι τά νέα μέλη πού θά ἐκλεγοῦν σήμερα νά εἶναι φιλικά καί συνεργάσιμα ὅπως εἴμαστε αὐτά τά χρόνια.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΝΙΚΟΣ ΡΩΚ ΜΕΛΑΣ

Πρόεδρος

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΑΜΙΑ

Ο Κος Άλέξανδρος Χάρτ-Σουτζος υποβάλλει τόν Ίσολογισμό καί ἀπολογισμό τοῦ 1987 οἱ ὁποῖοι ἐγκρίνονται καί ἀπαλλάσσεται τό Διοικητικό Συμβούλιο ἀπό κάθε εὐθύνη.

ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΣΟΔΩΝ	5.250.158
ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΞΟΔΩΝ	5.250.158

ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ « ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ »

ΧΡΕΩΣΗ

Μισθοί	1.052.853
Δωρεές πρός τό Μουσείο	571.077
Γενικά ἔξοδα	698.646
Ἐκτύπωση Δελτίου Φίλων	439.900
Πλεόνασμα χρήσεως 1987	1.347.872
.	4.110.348

ΠΙΣΤΩΣΗ

Ἔσοδα ἀπό συνδρομές	1.428.500
Δωρεές μελῶν	103.200
Πωλήσεις ἐκδόσεων	309.166
Περίσσευμα ἐκδηλώσεων	2.021.796
Τόκοι Τραπεζῶν	247.686
.	4.110.348

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1988

ΕΣΟΔΑ

Γεν. Σύνολο	9.351.182
-------------	-----------

ΕΞΟΔΑ

Γεν. Σύνολο	9.351.182
-------------	-----------

Λόγος του Γ. Γραμματέως Κου Κωνσταντίνου Τσαμαδοῦ.

Ἡ σημερινή λογοδοσία ἀναφέρεται στό 1987, στό χρόνο πού τό Σωματεῖο μας συμπλήρωσε 30 χρόνια ἀπό τήν ἴδρυσή του, χρόνια δημιουργικά καί γόνιμα, πού ἀσφαλῶς δικαίωσαν τήν ὠραία πρωτοβουλία τῆς μικρῆς ομάδας τῶν ἰδρυτικῶν μελῶν πού ἀπέβλεπε στήν ἠθική ἐνίσχυση καί συμπαράσταση τοῦ Μουσείου αὐτοῦ.

Τήν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν αὐτῶν ἐπιδιώξαμε καί φέτος σέ στενή – ὅπως πάντα – συνεργασία μέ τήν Διοικοῦσα Ἐπιτροπή τοῦ Μουσείου καί μέ τήν πολύτιμη συνδρομή τοῦ Διευθυντοῦ του καί ὄλου τοῦ Προσωπικοῦ. Τούς εὐχαριστοῦμε θερμότατα.

Οἱ δραστηριότητες τοῦ Σωματείου μας τό 1987 ἦταν οἱ ἐξῆς:

A. Ἐπτά ξεναγήσεις στό Μουσεῖο Μπενάκη καί συγκεκριμένα:

1. Στό Ἱστορικό Ἀρχεῖο καί τήν Βιβλιοθήκη ἀπό τίς κυρίες Τσελικά καί Τσάκωνα.
2. Στό Φωτογραφικό Ἀρχεῖο ἀπό τήν κυρία Κωνσταντίνου.
3. Στό Τμῆμα Ζωγραφικῆς, Χαρακτικῆς καί Σχεδίων ἀπό τήν κ. Τσιγκάκου.
4. Στή Βυζαντινή Συλλογή ἀπό τήν κ. Μπούρα.
5. Στήν Ἀρχαιολογική Συλλογή ἀπό τήν κ. Βασιλικοῦ.
6. Στή Λαογραφική Συλλογή ἀπό τήν κ. Κορρέ.
7. Στή Συλλογή Κοπτικῆς, Βυζαντινῆς καί Ἰσλαμικῆς Τέχνης καί χαλιῶν ἀπό τήν κ. ντέ Τσάβες.

B. Τρεῖς ξεναγήσεις σέ Μουσεῖα καί Ἀρχαιολογικούς χώρους Ἀθηνῶν καί Ἀττικῆς:

1. Στό σπίτι τῆς Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη ἀπό τήν κυρία Ἐροση Χατζημιχάλη.
2. Στόν ἀρχαιολογικό χώρο καί τό Μουσεῖο τῆς Βραῶνας ἀπό τήν Ἐπιμελήτρια Ἀρχαιοτήτων κ. Εὐστρατίου.
3. Στόν Ἀρχαιολογικό χώρο τοῦ Ραμουίντα ἀπό τόν Ἔφορο Ἀρχαιοτήτων κ. Πετράκο.

Γ. Τρεῖς ἡμερήσιες ἐκδρομές:

1. Στό **Ναύπλιο** μέ ξεναγήση ἀπό τήν κ. Παπαντωνίου στό ἐκεῖ Λαογραφικό Μουσεῖο.
2. Στή **Σικιώνα** μέ ξεναγήση ἀπό τήν Ἐφορο Ἀρχαιοτήτων κυρία Κρυστάλη-Βότση στόν ἐκεῖ ἀρχαιολογικό χώρο, τό Μουσεῖο καί τούς Μυκηναϊκοὺς τάφους.
3. Στήν Ἄνδρο μέ ἐπίσκεψη τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, τῆς Συλλογῆς Συγχρόνου Τέχνης τοῦ Κου καί Κας Γουλανδρῆ καί τῆς Ἐκθεσῆς PICASSO, HENRY CARTIER-BRESSON καί ΚΥΡΚΑ πού φολοξενεῖτο τότε στό Μουσεῖο Γουλανδρῆ. Τό ζεῦγος Γουλανδρῆ εἶχε τήν καλοσύνη στή συνέχεια, νά δεξιωθεῖ τά 200 μέλη τῶν φίλων πού συμμετεῖχαν στήν ἐκδρομή.

Δ. Έγιναν επίσης:

1. Μία 2ήμερη έκδρομή στο Πήλιο με επισκέψεις στο 'Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, στην λαογραφική Συλλογή του Κίτσου Μακρή, στο σπίτι με τις τοιχογραφίες του Θεόφιλου στην 'Ανακασιά-Βόλου, στις μηλιές με ξενάγηση της Κας Σταμάτη και στην Βυζίτσα.
2. Μία 4ήμερη έκδρομή Καβάλα-Θάσο-Ξάνθη με επισκέψεις στην 'Ανακτορούπολη Ν. Περάμου (Καβάλας), των 'Αρχαιοτήτων της Θάσου, του 'Αρχαιολογικού Μουσείου Καβάλας, του Μουσείου Μωχάμετ 'Αλι, των Φιλίππων, των 'Αβδύρων και των Μουσείων της Ξάνθης, με ξεναγήσεις του 'Εφόρου Βυζαντ. 'Αρχαιοτήτων κ. Βακιρτζή και της κας Κουκούλη-Διευθύντριας του 'Αρχαιολογικού Μουσείου Καβάλας.
3. Μία 3ήμερη έκδρομή στη Λέσβο με επισκέψεις στα μουσεία Θεοφίλου και TERRIAD (ξενάγηση από κ. Καλιγιάννη) και στο Μουσείο του Κάστρου σε συνδυασμό με έκδρομές στα λοιπά αξιοθέατα του νησιού.
4. Τέλος, μία 7ήμερη έκδρομή στο 'Ισραήλ, με επισκέψεις σε τοποθεσίες, μνημεία και Μουσεία θρησκευτικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, τόσο εις τὰ 'Ιεροσόλυμα όσο και σε πολλές άλλες πόλεις και περιοχές της Χώρας. Οί έκδρομείς μας έγιναν δεκτοί και από τόν Πατριάρχη 'Ιεροσολύμων, παρακολούθησαν λειτουργία στον 'Ιερό Ναό του Παναγίου Τάφου και ξεναγήθηκαν από τόν καθηγητή κ. Τζαφέρη στο πολύ ενδιαφέρον Μουσείο του Πατριαρχείου.

Ε. Στο Μουσείο μας έγιναν φέτος ενδιαφέρουσες διαλέξεις με όμιλητές:

1. Τήν Κα. Λίλα ντέ Τσάβες με θέμα: « Τά κοπτικά ύφασματα της Αιγύπτου τών ύστεροελληνιστικών, βυζαντινών και 'Ισλαμικών χρόνων » από τις συλλογές του Μουσείου με προβολή διαφανειών.
2. Τήν Κα. Φωφώ Μαυρική με θέμα: « 'Ανέκδοτη άλληλογραφία του Πάνου 'Αραβαντινού » επί τή εύκαιρία 100 χρόνων από τήν γέννηση του μεγάλου σκηνογράφου μας. 'Επίσης η Κα. Μαυρική ξενάγησε μετά από μία εβδομάδα τούς φίλους στο Μουσείο Π. 'Αραβαντινού στον Πειραιά.
4. Τήν Κα. Τζήν Γουήλ-Μπαδιερετάκη με θέμα: « Τά μαγικοσυμβολικά κεντητικά θέματα της παραδοσιακής φορεσιάς » με προβολή διαφανειών.

Πρός τιμήν εξάλλου της γνωστής φωτογράφου NELLY'S έγιναν τόν περασμένο Μάρτιο στο Μουσείο όμιλεις της ύπευθύνου του φωτογραφικού 'Αρχείου Κας. Κωνσταντίνου και του Καθηγητού Κου. Ξανθάκη, με προβολή ταινίας. Πραγματοποιήθηκαν επίσης επίσκεψη και ξενάγηση από τήν Κα. Κωνσταντίνου στην έκθεση φωτογραφιών της Κας. NELLY'S στον 'Ίδρυμα Μωραΐτη.

Στις άρχές Νοεμβρίου έγινε στο Μουσείο ή προβολή της ταινίας « SIR STEVEN RUNCIMAN-BRIDGE TO THE EAST ». Δυστυχώς ή προβολή διεκόπη γιά τεχνικούς λόγους εξ ύπαιτιότητας του κινηματογρα-

φιστοῦ καί ζητοῦμε καί πάλι συγνώμη ἀπό τούς φίλους πού ἤρθαν, γιά τήν τάλαιπωρία πού ὑπέστησαν ἐκεῖνο τό βράδυ.

Γιά νά ἐορτάσουμε τά 30 χρόνια τοῦ Σωματείου μας, ἡ Διοικούσα Ἐπιτροπή παρεχώρησε προθύμως τίς αἴθουσες τοῦ Μουσείου γιά νά γίνει δεξίωση στίς 26 Νοεμβρίου. Χάρης στούς κόπους πού κατέβαλαν οἱ κυρίες τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, πολλοί φίλοι καί τό προσωπικό τοῦ Μουσείου, ὅπως ἐπίσης χάρις σέ παντός εἶδους δωρεές καί προσφορές, ἡ δεξίωση καί ἡ λαχειοφόρος ἀγορά σημείωσαν μεγάλη ἐπιτυχία. Στήν ἐπιτυχία αὐτή συνετέλεσαν ἀναμφιβόλως καί ἡ εὐχάριστη ἀτμόσφαιρα πού δημιούργησε ὁ ἄφθαστος στό εἶδος του Σπάρτακος καί ἡ θερμή συμμετοχή τῶν πολυαριθμῶν φίλων πού προσήλθαν.

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐδῶ παραμονῆς τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῶν Φίλων τοῦ Μουσείου Μπενάκη στίς Ἴνωμένες Πολιτεῖς Ἀμερικῆς, μας δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά συζητήσουμε μέ τούς ὑπερποντίους « φίλους » θέματα σχετικά μέ τήν προβολή τοῦ Μουσείου στίς Η.Π.Α. καί τήν ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν του.

ΣΤ. Ἡ ἔκδοση τοῦ δελτίου τῶν φίλων συνεχίσθηκε ἀπρόσκοπτα καί καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια, στά πλαίσια τῶν οἰκονομικῶν μας δυνατοτήτων, γιά ἐμπλουτισμό του παράλληλα πρός τήν φροντίδα γιά πληρέστερη ἐνημέρωση ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἰδιαίτερα ἐπιτυχημένο ἦταν νομίζουμε, τό τελευταῖο πανηγυρικό τεῦχος τοῦ 1987 γιά τά 30 χρόνια τῶν φίλων. Τά συγχαρητήρια καί οἱ εὐχαριστίες μας ἀνήκουν στήν Κα. ντέ Τσάβες, ὑπεύθυνο τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου, γιά τό τόσο ὠραῖο ἀποτέλεσμα τῶν κόπων της.

Ζ. Φέτος ἀποχωροῦν ἀπό τό Δ.Σ. τοῦ Σωματείου μας: Ο Πρόεδρος κ. Νίκος Ρώκ-Μελᾶς, ἡ Ἀντιπρόεδρος κ. Ντόρα Βασιλικοῦ καί ὁ Ταμίας κ. Ἀλέξανδρος Χάρτ-Σούτσος. Ἀπεχώρησε ἐπίσης ἀπό τή Γραμματεία τοῦ Σωματείου μας ἡ Κα. Μαρία Ἀποστολοπούλου, ἐπίτιμο μέλος τῶν « Φίλων ».

Νομίζω ὅτι διατυπώνω τά αἰσθήματα ὄλων μας ἐκφράζοντας θερμότατες εὐχαριστίες στούς ἀποχωροῦντας γιά τίς πολύτιμες ὑπηρεσίες πού προσέφεραν καί γιά τήν ἐν γένει συμβολή τους στήν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τοῦ Συλλόγου.

Πιστεύω ὅτι τά νέα μέλη του Διοικητικοῦ Συμβουλίου που θά ἐκλεγοῦν σήμερα θά φανοῦν ἀντάξια τῶν ἀπερχομένων καί θά συντελέσουν στήν ὑποστήριξη τοῦ ἔργου τοῦ Μουσείου τό ὁποῖο ὄλοι μας περιβάλλουμε μέ ἀμέριστο πάντα ἐνδιαφέρον καί ἀγάπη. Τέλος, εὐχαριστοῦμε θερμότατα ὄλα τά μέλη τοῦ Σωματείου μας πού ἀνταποκρίθηκαν στίς ἐκάστοτε ἐκκλήσεις μας γιά ἠθική καί ὕλική συμπαράσταση καί ὄλως ἰδιαίτερως τούς δωρητές μας χάρις στήν συνδρομή τῶν ὁποίων κατορθώσαμε καί φέτος νά ἐκπληρώσουμε τούς προγραμματισθέντας σκοπούς μας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΜΑΔΟΣ

Γεν. Γραμματέας

Ἀθήνα, 29 Μαρτίου 1988

— ΝΕΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ —

Κατά τήν Γενική Συνέλευση τοῦ Σωματείου μας τῆς 29ης Μαρτίου 1988 ἐξελέγησαν τρία καινούργια μέλη ἡ κυρία Κατερίνα Κορρέ καί οἱ κύριοι Παῦλος Καλλιγᾶς καί Ἀνδρέας Παντελάκης. Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς 1ης Ἀπριλίου συγκροτήθηκε τό νέο Συμβούλιο μέ τήν ἐξῆς σύνθεση:

Πρόεδρος: Κωνσταντῖνος Τσαμαδός

Α΄ Ἀντιπρόεδρος: Ἰωάννης Πεσμαζόγλου

Β΄ Ἀντιπρόεδρος: Ἰωάννα Στράτου

Γεν. Γραμματεῦς: Λένα Χατζηπέτρου

Ταμίας: Παῦλος Βασδέκης

Μέλη: Λίλα ντε Τσάβες, Ὑπεύθυνη Δελτίου Φίλων

Κατερίνα Κορρέ, Ὑπεύθυνη ἐκδηλώσεων

Ἀνδρέας Παντελάκης,

Παῦλος Καλλιγᾶς.

Τά νέα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ὑποψηφιοτήτων πού ἐξελέγησαν κατά τήν Γενική Συνέλευση εἶναι:

Ἀνδρέας Βουρλούμης

Μάρω Λιναρδάτου

Νέλλη Μαλικοπούλου

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΟΥΝ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Φίλοι τοῦ Μουσείου Μπενάκη, ἀγαπητοί,

Ὅσοι ἀπό σᾶς ἔχουν παρακολουθήσει τήν πολύπλευρη καί πολύτιμη δράση τῆς Ἀγγλικῆς Σχολῆς δέν χρειάζεται νά συνεχίσουν τήν ἀνάγνωση τοῦ σημειώματός μου. Θά εἶναι, πιστεύω, ἐνήμεροι γιά τήν ἀποφασιστική τῆς συμβολή στό εὐρύτερο ἀνασκαφικό ἔργο πού ἐπιτελεῖται στόν τόπο μας, γιά τόν οὐσιαστικό τῆς ρόλο στήν ἀνάδειξη τοῦ ἑλληνικοῦ παρελθόντος, στήν ἐπιστημονική διερεύνηση τῆς Ἱστορίας, τῆς Τέχνης καί τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Θά ξέρουν ἐπίσης ὅτι χάρη στή διαμεσολάβηση τῆς Σχολῆς ἡ παρουσία νέων ἐλλήνων ἐρευνητῶν σέ ἀγγλικά πανεπιστήμια, μουσεῖα καί βιβλιοθήκες εἶναι πάντα εὐπρόσδεκτη, ἐνισχυμένη συχνά ἀπό σημαντικές ὑποτροφίες, ὅπως θά ξέρουν καί γιά τή γόνιμη συνεργασία ἐλλήνων καί ἀγγλων μελετητῶν πάνω σέ νέες τεχνολογικές ἐρευνες, γιά τήν εὐφρόσυνη ἀτμόσφαιρα τῆς Σχολῆς μέσα στήν καρδιά τῆς «συννεφιασμένης» Ἀθήνας, γιά τή συμμετοχή τῆς στή γενικότερη πνευματική ζωή τοῦ τόπου μας. Θά ξέρουν, τέλος, ὅτι μέ στόχο τήν περαιτέρω σύσφιξη τῶν ἑλληνο-αγγλικῶν ἐπιστημονικῶν σχέσεων, τήν ἐμπρακτῆ ἠθική καί ὕλική ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς, ἰδρύθηκε φέτος τό σωματεῖο τῶν «Φίλων τῆς Ἀγγλικῆς Σχολῆς».

Τό σημείωμά μου αυτό δέν πρέπει κατά κανένα τρόπο νά έκληφθει ώς έμμεση προτροπή πρός όσους έτσι κι άλλοιώς άγκαλιάζουν τέτοιες προσπάθειες: άπευθύνεται σ' εκείνους μόνο, πού συμπτωματικά μπορεί νά άγνοούν τό έργο καί τή σημασία τής 'Αγγλικής Σχολής, χωρίς ώστόσο νά άμφιβάλλουν, ότι γιά νά έπιτευχθεί ή άποστολή ένός πνευματικού Ιδρύματος άπαιτείται ή ένεργός συμμετοχή του κοινωνικού συνόλου .

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΕΛΗΒΟΡΡΙΑΣ

Πληροφορίες γιά τήν έγγραφή σας στούς «Φίλους τής 'Αγγλικής Σχολής» μπορείτε νά έχετε άπό τήν Δίδο Έλένη Σουρη, Τρίτη καί Πέμπτη άπόγευμα, 5-6 μ.μ. στό τηλέφωνο 7227293.

— TA NEA TON FILON TOY M.M. THS AMERIKHS —

Λάβαμε τό πρώτο δελτίο "Benaki News and Notes" πού έκδίδουν οί Φίλοι μας στήν 'Αμερική. Είναι ένα όκτασέλιδο έντυπο μέ φωτογραφικό ύλικό καί ένημέρωση γιά τίς δραστηριότητες πού πραγματοποιήθηκαν στίς διάφορες πόλεις τής 'Αμερικής ή προγραμματίζονται γιά τό μέλλον καί πού άφορούν τό Μουσείο μας. Τό «Benaki News and Notes» θά έκδίδεται τρείς φορές τό χρόνο. Τό πρώτο του τεύχος είναι άφιερωμένο στήν έκθεση «Φωνές του 'Ελληνισμού» («The voices of Hellenisme») πού διοργανώνει τό Smithsonian Institution Travelling Exhibition Services άπό κοινού μέ τούς Φίλους του Μ.Μ. τής 'Αμερικής.

Η έκθεση τής όποίας ή έναρξη έχει προγραμματισθεί γιά τίς άρχές του 1988, θά περιλαμβάνει 110 περίπου άντικείμενα του Μουσείου μας πού καλύπτουν 3000 χρόνια 'Ελληνικού πολιτισμού. Πολλά άπό τά άντικείμενα αυτά δέν έχουν ταξιδέψει ποτέ έκτός 'Ελλάδος, όπως ο Σταυρός τής 'Αδριανουπόλεως καί τό πρώιμο έργο του El Greco. Μεταξύ τών Μουσείων πού θά φιλοξενήσουν τήν έκθεση στήν περιόδεά της σέ πολλές πόλεις τής 'Αμερικής είναι, τό Cincinnati Art Museum, Dallas Museum of Art, Los Angeles County Museum καί άλλα.

Η προσπάθεια, ο ένθουσιασμός καί ο ζήλος τών νέων Φίλων μας είναι ύποδειγματικός καί συγκινητικός. Διοργανώνουν διαλέξεις, συγκεντρώσεις, δεξιώσεις, γιά νά προσελκύσουν νέα μέλη καί νά προβάλουν τούς σκοπούς του 'Ελληνισμού καί του Μουσείου μας.

Τό δελτίο έχει πρωτοσέλιδο τήν φωτογραφία του ίδρυτου του Μ.Μ. τόν όποιον άποκαλούν «A man for all seasons», «έναν άνθρωπο γιά όλες τίς έποχές», μέ σύντομη βιογραφική παρουσίαση τής πλούσιας πολιτιστικής του δράσης.

Στίς σήτες του φιλοξενούνται φωτογραφίες άντικειμένων άπό τίς συλλογές του Μουσείου μας, μέ σύντομη περιγραφή καί ιστορική ανά-

Ο Άντωνης Μπενάκης με επίσημο ένδυμα ανάμεσα σε κυρίες της 'Αθηναϊκής κοινωνίας που φορούν ελληνικές παραδοσιακές φορεσιές, οι όποιες σήμερα βρίσκονται στη συλλογή του Μουσείου Μπενάκη.

λωση όπως π.χ. τό μεταβυζαντινό κόσμημα από χρυσό και σμάλτο «Καραβέλλα της Πάτμου» 17ου αιώνα.

Έξ' άλλου μιά πρόσφατη συλλογή της γνωστής ύφαντουργικής εταιρείας BRUNSCHWING and Fils βασίζεται σε σχέδια έμπνευσμένα έξ' ολοκλήρου από τίς συλλογές του Μ.Μ.

Η συλλογή αυτή από 25 περίπου αντικείμενα, ύφασματα, πανώ, χαρτιά ταπετσαρίας κτλ, θά παρουσιαστεί στό πλατύτερο κοινό παράλληλα μέ την έκθεση «the Voices of Hellenism». Περισσότερο από ένα χρόνο πέντε καλλιτέχνες εργάζονται για τόν σχεδιασμό και την εκτέλεση αυτής της συλλογής, την όποία έμπνεύστηκε μετά από πολλά ταξίδια στην Ελλάδα και επισκέψεις στό Μουσείο μας ή Κα Corinne Samios Andrunas, Καλλιτεχνική Διευ/ντρια της εταιρείας και ή Κα Murray Douglas, Άντιπρόεδρος του μεγάλου αυτού οργανισμού.

Τέλος τό Μουσείο μας επισκέφθηκαν Άμερικανοί δημοσιογράφοι και συντάκτες όπως η Barbara Mayer του Associated Press, Rudy Maza του Washingtonian Magazine και άλλοι. Οί ξένοι επισκέπτες φιλοξενήθηκαν στίς Σπέτσες και Ύδρα από Φίλους του Μουσείου Μπενάκη.

**Λεπτομέρεια Παραβάν εποχής CHING
Δωρεά Σοφίας Χρυσοχοϊδη-Λαμπριδη**

Τήν σημαντική συλλογή Κινεζικής Τέχνης, δωρεά Γεωργίου Εύμορφόπουλου, έρχεται νά συμπληρώσει ή πρόσφατη δωρεά τής άείμνηστης φίλης Σοφίας Χρυσοχοϊδη-Λαμπριδη πού άποτελείται άπό 67 έκλεκτά άντικείμενα κυρίως είδη κεραμικής βόζα, πιάτα καί άλλα. Άνάμεσά τους ξεχωρίζει ένα σπανιότατο παραβάν θαυμάσιας τέχνης.

Τήν περιγραφή τών άντικειμένων τής συλλογής έκανε σέ πρώτη φάση ή Κά Τίτα Μελά, Διευ/τρια τού Μουσείου Κινεζικής Τέχνης τής Κέρκυρας.

Ή συλλογή στό μεγαλύτερο μέρος της άνήκει στή χρονική περίοδο τής Δυναστείας των Μαντchu γνωστής μέ τήν όνομασία CHING (1644-1919), κατά τήν όποία ή κεραμική γνώρισε σημαντική εξέλιξη κυρίως στό σχήμα τών άντικειμένων, στήν λαμπρότητα τών υαλωδών έπιστρωμάτων & σμάλτων, καθώς καί στόν έμπλουτισμό τού χρωματολογίου τής κεραμικής μέ ένα καινούργιο γαλάζιο καί ρόζ σμάλτο πάνω στό υαλώδες έπίστρωμα. Στήν χρονική αύτή περίοδο άνήκουν έξ άλλου καί οί γνωστές «οικογένειες», ή «ρόδινη», «πράσινη», «κίτρινη», καί τό βαθυκόκκινο celadon, «sang de boeuf» ή «Lan Yao», όνομασίες πού έπαιρναν οί πορσελάνες άνάλογα μέ τό έπικρατούν χρώμα.

Γιά τό έξώφυλλο τού Δελτίου μας διαλέξαμε μιά λεπτομέρεια άπό τό άντιπροσωπευτικό παραβάν τού 18ου αιώνα πού άποτελείται άπό έξη φύλλα καί είναι διακοσμημένο μέ έλεφαντοστούν γιά τά πρόσωπα, φιλντισι καί πλάκες άπό ήμιπολύτιμες πέτρες, LAPIS LAZULI & JADE πάνω σέ μαύρη λάκα. Ή παράσταση είναι ζωγραφισμένη μέ χρυσό καί έχει άφηγηματικό χαρακτήρα, μέ ανθρώπινες μορφές, ενώ τό κάτω μέρος στολίζει ζώνη μέ παραστάσεις ζώων. Τά παραβάν (Coromandel Lacquer screen) προτοεμφανίζονται στήν κεντρική καί βόρεια Κίνα γύρω στόν 17ον αιώνα κυρίως γιά έξαγωγή στήν Εύρώπη καί ή όνομασία τους προέρχεται άπό τήν Άγγλική Έταιρία τών Άνατολικών Ίνδιών άπό τήν περιοχή Coromandel. Τά σημαντικότερα παραβάν είναι αύτά μέ πιό μεγάλες διαστάσεις τέλη 17ου καί άρχές 18ου αιώνα μέ πλούσιο διάκοσμο τοπίων καί άφηγηματικό χαρακτήρα. Τά μικρότερα παραβάν μέ διάκοσμο άπό πουλιά καί λουλούδια κατασκευάζονταν γιά οικιακή χρήση μέσα στήν Κίνα. Τά φύλλα (πανώ) άπό τά παραβάν χρησιμοποιεσαν καί γιά τόν στολισμό τών έσωτερικών τοίχων τών άνακτόρων ή επαύλεων τής Δύσης τού 18ου αιώνα (π.χ. Schloss Hermitage, Bayreuth).

Οί Άγγλοι δέν άργησαν νά μιμηθούν τά Κινεζικά παραβάν (Bantam Work) μέ ώραιότατες άπομιμήσεις. Άνάλογο παραβάν μέ αύτό τού Μουσείου Μπενάκη βρίσκεται στό Victoria & Albert Museum τού Λονδίνου στό τμήμα Άπωανατολικής τέχνης Rooms 38A/44/46. Σέ προσέχες δελτίο θά ζητήσουμε τή συνεργασία ειδίκων όπως τής Κας

Τίτσας Μελά για μία πληρέστερη παρουσίασει της συλλογής ή μεμονομένων αντικειμένων.

ΛΙΛΑ ΝΤΕ ΤΣΑΒΕΣ

Βιβλιογραφία:

M. Jourdain and R.S. Jenyns. Chinese Export Art, London 1950.
J. Fleming and Hugh Honour. The Renguin Dictionary of Decorative Arts 1977.

ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΣ

ΦΑΓΕΝΤΙΑΝΕΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

Ἡ συλλογή ἀπό φαγεντιανές (FAIENCE) τοῦ Μουσείου Μπενάκη, μέρος ἀπό τίς ὁποῖες ἐκτίθεται σέ βιτρίνες, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες φυλάσσονται στήν ἀποθήκη τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς Συλλογῆς ἀποτελεῖ δωρεά ἐνός μεγάλου συλλέκτη καί δωρητῆ τοῦ Ἰδρύματος, τοῦ Λουκά Μπενάκη.

Οἱ φαγεντιανές ἀγοράστηκαν στήν Αἴγυπτο. Ἡ δωρεά ἔγινε σέ διάφορες φάσεις ἀπό τό 1959 ὡς τό 1974, ἀποτελεῖ δέ συμπλήρωμα ἄλλων δωρεῶν τοῦ ἴδιου ὅπως εἶναι τά πῆλινα εἰδῶλια (τερρακόττες) ± 500 πού μελετῶνται ἐδῶ καί ἀρκετό καιρό καί πρόκειται νά δημοσιευτοῦν ἀπό τή Σεμέλη Πινιάτογλου.

Ἡ συλλογή αὐτή ἀποτελεῖται ἀπό ± 140 ἀντικείμενα μικροτεχνίας. Πρόκειται γιά ἀγαματίδια ὀλόκληρα ἢ ἀποσπασματικά σωζόμενα, θεῶν, βασιλέων, ἀπλῶν ἀνθρώπων καί ζώων, καί ἀπό θραύσματα μέ γραμμικό καί ἀνάγλυφο ἀνθικό, ζωικό καί ἀνθρωπομορφικό διάκοσμο. Καλύπτουν ἓνα εὐρύ φάσμα τῆς Ἑλληνοαιγυπτιακῆς τέχνης ἀπό τόν 3ο π.Χ. ὡς τόν 3ο μ.Χ. αἰ. μέ ὀρισμένα δείγματα τῆς Φαραωνικῆς καί τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Ἡ φαγεντιανή ἢ FAIENCE εἶναι τό πρῶτο ἐφυσωμένο κεραμικό ὑλικό πού κατασκευάστηκε ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ἐχει τήν ἀρχή της στό τέλος τῆς 5ης χιλιετίας π.Χ. καί ἀπό τότε χρησιμοποιεῖται συνεχῶς ὡς σῆμα. Πρωτοκατασκευάστηκε στή Σουμερία ἢ στήν Αἴγυπτο ὅπου καί πῆρε τή μεγαλύτερή της ἀνάπτυξη.

Τό ὄνομά της, FAIENCE, ἴσως εἶναι ἐπίδραση ἀπό τά κεραμικά τοῦ 14ου αἰ. πού κατασκευάζονταν στή FAENZA τῆς Β. Ἰταλίας, τίς MAJOLICA πού ὀνομάζονταν καί FAIENCE. Ἡ MAJOLICA ὁμοῦς εἶναι πολύ μεταγενέστερη καί εἶναι ἐφυσωμένος πηλός, ἐνῶ ἡ Αἰγυπτιακή FAIENCE δέν εἶναι πηλός ἀλλά αὐτοεφυσωμένο ὑλικό, πού ἀποτελεῖται ἀπό πηλό, χαλαζία, σόδα, νάτριο καί ὀξειδια. Μέ τήν προσθήκη νεροῦ προκύπτει μιά πάστα πού τοποθετεῖται συνήθως σέ μῆτρες γιά νά παίρνει τό ἐπιθυμητό σχῆμα καί μετά ξεραίνεται ἐλεύθερα. Ὅταν ξεραθεῖ ψήνεται σέ θερμοκρασία πού φτάνει τούς 950°. Ἡ ἐφυσάλωση ἐ-

Νεκρικό κτέρισμα (Shaouabhi ή Uolebti) από φαγιάνς.
Μουσείο Μπενάκη αρ. εϋρ. 21830.

Ἐπιστήθιο νεκρικό κόσμημα (Pectoral) ἀπό φαγιάνς.
Μουσείο Μπενάκη ἀρ. εὐρ.: 14630.

πιτυγχάνεται κατά τό ψήσιμο μέ τήν ενέργεια ιόντων καλίου καί νατρίου. Τό χρώμα λαμβάνεται από τά όξειδία. Στά πρωιμότερα κομμάτια τό χρώμα είναι κατά κανόνα μπλέ πού έλαφρά πρασινίζει τό λεγόμενο «AQUAMARINE», ένω στήν Έλληνιστική καί Ρωμαϊκή έποχή τό χρώμα γίνεται πρασινωπό χάρη sé ψήσιμο sé ψηλότερες θερμοκρασίες. Ή φαγεντιανή χρησιμοποιείται γιά χάντρες, φυλαχτά, άγαλματίδια, δαχτυλίδια καί βραχιόλια. Μοιάζει μέ τό τυρκουάζ καί τό LAPIS LAZULI καί λαμβάνει μεγάλη ανάπτυξη στήν Άνατολική Μεσόγειο. Δέν ξέρουμε άν ήταν γνωστή στήν Έλλάδα. Στή Ναύκρατι όμως καί τή Ρόδο βρίσκουμε ίχνη της τόν 7ο καί 6ο π.Χ. αι.⁽¹⁾

Ή FAIENCE πού χρησιμοποιήθηκε εύρύτατα από τούς Πτολεμαίους καθρεφτίζει τίς προτιμήσεις καί τά ενδιαφέροντά τους καί μάς εισάγει βαθμιαία στήν Αίγυπτιοποίηση τών εισβολέων⁽²⁾.

Ή στενότητα του χώρου δέν μου επιτρέπει νά άναφερθώ ειδικότερα στό καθένα από τά αντικείμενα. Θά σταθώ όμως sé όσα θεωρώ πιό χαρακτηριστικά. Καί πρώτο ένα νεκρικό άγαλματίδιο Φαραωνικής έποχής. Έχει διαστάσεις 6 X 4 εκ., έντονο γαλάζιο χρώμα, άρκετές φθορές, καί βιολετί άποχρώσεις χάρη στήν επίδραση όξειδίου του μαγγανίου. Στό πίσω μέρος φέρει πιθανά ίχνη σφραγίδας. Άνήκει στήν κατηγορία τών SHAOUABTI ή USHEBTI, πού ήταν νεκρικά άγαλματίδια, δηλαδή θάβονταν μαζί μέ τό νεκρό άρχικά ένα, άργότερα καί περισσότερα ως καί 700, γιά νά του προσφέρουν τίς ύπηρεσίες τους καί μετά τό θάνατο.

Ή συνήθεια αύτή μαρτυρείται γιά όλες τίς έποχές από τό 3000 π.Χ. ως τό τέλος τής Πτολεμαϊκής γύρω στό 30 π.Χ. Τά νεκρικά αύτά κτερίσματα φέρουν τήν όνομασία SHAOUABTI ίσως από τό ξύλο (SHAOU-AB), από τό όποίο ήταν κατασκευασμένα μερικά άπ' αύτά. Πολλές φορές κρατούν γεωργικά έργαλεία καί φέρουν έπιγραφή (άπόσπασμα του κεφαλαίου VI του Βιβλίου τών Νεκρών), όπου άναγράφεται τό είδος τής ύπηρεσίας πού παρέχουν στον Κύριο τους καί διαβεβαιώνεται ή πρόθεσή τους νά τόν έξυπηρετούν. Γι' αύτό άργότερα παίρνουν καί τό όνομα USHEBTI από τό ρήμα USHEB πού σημαίνει άπαντώ, ανταποκρίνομαι⁽³⁾.

Ένα δεύτερο κομμάτι πού θά μάς άπασχολήσει είναι ένα άπιστήθιο νεκρικό κόσμημα (PECTORAL) από FAIENCE μέ ίχνη κόκκινης πάστας. Είναι πλάκα σχεδόν τετράγωνη διαστάσεων 8 X 11 εκ. Στό κέντρο τής παράστασης ό θεός του Ούρανοϋ, Ώρος γιός τής Ίσιδας μέ μορφή γερακιου. Διασώζονται μόνο τά πόδια καί τό ράμφος του ενώ στή θέση του σώματος ύπάρχει κενό. Άπέναντι δεομένη μορφή. Στό πίσω μέρος αντίστοιχα κενό γιά ύποδοχή σκαραβαίου, πού συμβολίζει τήν καρδιά του νεκρού καί άνδρας πάνω sé λέμβο⁽⁴⁾. Σημαντικό έξάρτημα του Αίγυπτιακού στολισμού του νεκρού τό PECTORAL συχνά φέρει, sé αντίθεση προς τό συγκεκριμένο, όπή άνάρτησης.

Τήν δόκιμη τέχνη τής Πτολεμαϊκής έποχής εκπροσωποϋν εικονιστικά κεφάλια Πτολεμαίων βασιλέων καί θραύσματα άγγείων μέ παραστάσεις βασιλισσών. Τά άνάγλυφα θραύσματα έχουν δημοσιευτεί από τήν THOMPSON. Πιθανόν κοσμοϋσαν οίνοχόες, ιερατικά άγγεία πού

Θραύσμα οίνοχόη με παράσταση βασίλισσας από φαγιάνς.
Μουσείο Μπενάκη αρ. εὐρ. 12584. (D. B. Thompson Ptolemaic
Oinochoai and Portraits in Faience, Ὁξφόρη 1973 ἀρ. 62, εἰν. XXI)

Θραύσμα από φαγιάνς, "Έρωτας σε παράσταση τρύγου.
Μουσείο Μπενάκη αρ. εὐρ. 18246.

Άγαλματίδιο λουμένης Ἀφροδίτης από φαγιάνς.
Μουσείο Μπενάκη αρ. εὐρ. 12571.

πιστεύεται ότι χρησιμοποιούνταν σέ χοές τήν ήμέρα τῶν γενεθλίων τῶν Πτολεμαίων βασιλέων. Οἱ βασίλισσες πού εἰκονίζονται σ' αὐτές ταυτίζονται μέ τή θεά Ἴσιδα καί φέρουν κέρας Ἀμαλθείας πού συμβολίζει τήν ἀφθονία ⁽⁵⁾.

Ἀπό τά ὑπόλοιπα ἀνάγλυφα ἀγγεῖα τῆς συλλογῆς θά σταθοῦμε σέ ἓνα θραῦσμα διαστάσεων 10.5 X 7.5 ἐκ. ὅπου φτερωτός ἔρωτας σέ σκηνή τρύγου. Φαγεντιανή σκουροπράσινη μέ κιτρινωπές ἀποχρώσεις ἐξωτερικά. Ἐσωτερικά γαλάζιο κρακλέ. Τό θραῦσμα παραβάλλεται μέ ἀγγεῖο τοῦ DUMBARTON OAKS, ὅπου τέσσερις ἔρωτες παριστάνονται νά τρυγοῦν σταφύλια ⁽⁶⁾. Μπορεῖ νά χρονολογηθεῖ στό 2ο μ.Χ. αἰ.

Τέλος ὁλοκληρώνοντας τή σύντομη διαδρομή μας μέσα στό χρόνο φθάνομε στόν τελευταῖο σταθμό μας, ἓνα ἀγαμάτιο Ἀφροδίτης τοῦ τύπου τῆς λουομένης θεᾶς πού ψαύει τούς βοστρύχους της. Ἐχει ὕψος 10 ἐκ., τοῦ λείπει τό ἀριστερό χέρι καί μέρος τοῦ δεξιοῦ. Τό ὑπόλοιπο διατηρεῖται γενικά σέ καλή κατάσταση. Ἐχει βαθύ μπλέ χρῶμα. Εἶναι ἔργο πιθανόν ἐπαρχιακοῦ ἐργαστηρίου Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τό ἀγαμάτιο τῆς γονατιστῆς λουομένης θεᾶς τοῦ Ἐρωτα εἶναι ἓνα πολύ συνηθισμένο θέμα τόσο στή γλυπτική ὅσο καί στή μικροτεχνία ἀπό τήν Ἑλληνιστική ἐποχή ⁽⁷⁾.

Ἔνα τόσο ἐνδιαφέρον θέμα ὅπως οἱ φαγεντιανές τοῦ Μουσείου Μπενάκη δέν ἐξαντλεῖται μέ τήν ἐνδεικτική ἀναφορά ὀρισμένων ἀπ' αὐτές. Ἐλπίζω ὅτι θά μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά μιλήσω διεξοδικότερα γι' αὐτές μιά ἄλλη φορά ὅταν ἡ ἐρευνα θά ἔχει φωτίσει τά σημεῖα πού ἀκόμα παραμένουν σκοτεινά.

ΛΕΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΛΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γιά Φαγεντιανές βλ. J.V. Noble: *American journal of Archaeology*, 1969, p. 435-439 καί ch. Kiefer - A. Allibert, 1971, σελ. 107 κε.
2. D. B. Thompson, *Ptolemaic oinochoai and Portraits in Faience*, Ὁξφόρδη, 1973, σελ. 2.
3. Γιά Shaouabti ἢ Ushebti βλ. G. Posener, *Dictionnaire de la civilisation égyptienne*, Paris 1959 καί 1970, σελ. 267 καί J. F. Aubert καί L. F. Aubert, *Statuettes égyptiennes*, Paris Maisonneuve 1974.
4. Πρβλ. A. Garside, *Jewelry ancient to modern*, Walters Art Gallery, Βαλτιμόρη 1979, σελ. 26, ἀρ. 44.
5. D. B. Thompson, *Ptolemaic oinochoai and Portraits in Faience*, Ὁξφόρδη 1973.
6. Πρβλ. Günther Grimm, *Two Early Imperial Faience Vessels from Egypt*, *Miscellanea Wilbouriana I*, Μπούκλιν 1972, σελ. 99, εἰκ. 65-66.
7. Α. Δελβορριῶ, Ὁδηγός τοῦ Μουσείου Μπενάκη, Ἀθήνα 1980, σελ. 30, εἰκ. 15.

ΜΙΑ ΠΡΟΤΥΠΗ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΙΤΙΚΗΣ ΑΪΘΟΥΣΑΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Ἡ συντήρηση τῆς Κοζανιτικῆς αἴθουσας 18ου πού ἔχει δημοσιευτεῖ σέ προηγούμενο τεύχος (Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 1987) βρίσκεται αὐτή τήν περίοδο στό στάδιο τῆς ἀνάρτησης τῆς ὀροφῆς μέ ἐντελῶς πρότυπο τρόπο στήριξης. (βλ. φωτ.).

Ὁ τρόπος πού ἐφαρμόζεται γιά τήν ἀνάρτηση τοῦ κάθε κομματιοῦ πού ἀποτελεῖ μέρος τῆς ὅλης κατασκευῆς τῆς αἴθουσας ἔχει σκοπό κάθε κομμάτι νά εἶναι αὐτόνομο, κινούμενο καί ρυθμιζόμενο. Δηλαδή πουμενά δέν χρησιμοποιεῖται κόλλα ἢ καρφιά στήν μεταξύ τους ἀρμολόγηση. Τό γεγονός αὐτό ἐξασφαλίζει δύο βασικές προϋποθέσεις:

- α) Ὅτι δέν θά ὑπάρξουν προβλήματα περαιτέρω φθορᾶς τοῦ ξυλογλύπτου λόγω συστολῶν καί διαστολῶν, κυρίως διότι κάθε κομμάτι στηρίζεται καί κινεῖται αὐτόνομα.

- β) Δίνεται ἡ δυνατότητα νά ἀποσυναρμολογηθεῖ καί συναρμολογηθεῖ ἡ αἴθουσα χωρίς ἄλλη καταπόνηση σάν αὐτές πού ἔχει ὑποστεῖ στό παρελθόν. Ἡ ἀναλυτική παρουσίαση τῶν μεθόδων τῆς συντήρησης καί στήριξης τῆς αἴθουσας, τῶν προβλημάτων καί τῶν λύσεων πού δόθηκαν, θά δημοσιευτεῖ σέ ἐπόμενο τεύχος.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΕΥΛΙΝΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

Τ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

Ε. ΨΥΧΑ

Β. ΜΕΪΔΑΝΗΣ

ΕΝΑΣ ΜΕΤΑΝΟΙΩΜΕΝΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ
 υπό Σταύρου Βασιλειάδη

Έχομε συνηθίσει να θεωρούμε τόν Δημήτριο Καλλέργη σάν πρωτεργάτη τών (ιδανικῶν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, κυρίως λόγω τῆς (έναντίον τῆς ἀπολυταρχικῆς διακυβερνήσεως τοῦ Ὀθωνος) ἐπαναστάσεως τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1843, τῆς ὁποίας ὁ Καλλέργης ἦταν στρατιωτικός ἀρχηγός. Ἐν τούτοις, αὐτό δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια – τουλάχιστον γιά δλα τά χρόνια τῆς ζωῆς του.

Ἄς παρουσιάσουμε σύντομα τόν ἥρωά μας: Γεννήθηκε στήν Κρήτη τό 1803 ἀπό τήν ὁμώνυμη ἱστορική οἰκογένεια. Σέ παιδική ἡλικία πῆγε στήν Ρωσσία, ἀπ' ὅπου, μετά τίς ἐγκύκλιες σπουδές του, ἐφοίτησε στήν στρατιωτική σχολή τῆς Βιέννης. Τό 1822 ἦλθε στήν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα φέρνοντας ὄπλα καί πολεμοφόδια καί πῆρε μέρος στίς ἐπιχειρήσεις καί στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Στήν μάχη τοῦ Φαλήρου, τραυματίζεται καί αἰχμαλωτίζεται. Ἀπελευθερώνεται, γίνεται ὑπασπιστής τοῦ Φαβιέρου καί κατόπιν τοῦ Καποδίστρια. Μετά τόν θάνατο τοῦ τελευταίου μπαίνει σέ διαθεσιμότητα καί συλλαμβάνεται τό 1834 γιά ἀνάμειξη σέ ἐπαναστατικό κίνημα κατά τῆς Ἀντιβασιλείας. Τό 1840 ὁ Ὀθων τόν διορίζει ἐπιθεωρητή τοῦ ἱππικοῦ. Ὁ Μακρυγιάννης τόν εἰσάγει στήν συνομωσία τοῦ 1843 γιά τήν ἐγκατάσταση συνταγματικοῦ καθεστώτος. Ἔτσι ὁ συνταγματάρχης Καλλέργης ἐγίνε στρατιωτικός ἀρχηγός τῆς ἐπαναστάσεως τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1843 καί ἐπολιόρκησε τόν Ὀθωνα στά ἀνάκτορα μέχρις ὅτου αὐτός δέχθηκε νά παραχωρήσει Σύνταγμα. Μεγάλες τιμές ἀπονέμονται στόν Καλλέργη, πού προάγεται σέ ὑποστράτηγο καί ὀνομάζεται ὑπασπιστής τοῦ Ὀθωνα. Ἡ κυβέρνηση Κωλέττη τόν παύει. Πηγαίνει στό Λονδίνο, ὅπου συνδέεται φιλικά μέ τόν πρίγκηπα Λουδοβίκο Ναπολέοντα Βοναπάρτη, τόν κατόπιν αὐτοκράτορα Ναπολέοντα Γ'. Κατά τόν Κριμαϊκό Πόλεμο διορίζεται τό 1854 ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν. Κατόπιν ἰδιωτεύει. Ἀπό τό 1859 μέχρι τό 1863 ὑπηρετεῖ ὡς πρεσβευτής στό Παρίσι, ὅπου παραμένει καί ἀφοῦ ἔπαυσε νά εἶναι πρεσβευτής. Μετά τήν ἔξωση τοῦ Ὀθωνα, διορίζεται μέ ἄλλες προσωπικότητες νά συνοδεύσει τόν Γεώργιο Α' ἀπό τήν Δανία στήν Ἑλλάδα, πρᾶγμα στό ὁποῖο εἶναι ἀντίθετη ἡ Ἀγγλία. Διατηρεῖ τά ἀντιοθωνικά του αἰσθήματα, ἀλλ' εἶναι θερμός θαυμαστής τοῦ Γεωργίου Α', τοῦ ὁποίου διορίζεται Σταυλάρχης. Ἀπέθανε τό 1867.

Στό Τμήμα Ἱστορικῶν Ἀρχείων τοῦ Μουσείου Μπενάκη φυλάγονται τό ἀρχεῖο τοῦ Δημ. Καλλέργη (ἀρ. εἰσαγ. 382 δημοσιευθέν ἀπό τόν Γ. Σμπιλήρη στό τεῦχος 6 (1983) τῶν Τετραδίων Ἐργασίας τοῦ Κέντρου Νεοελλ. Ἐρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν) καί τό ἀρχεῖο τοῦ Γεωργίου Ἄλεξ. Βασιλείου* (ἀρ εἰσαγ. 151). Ἐργαζόμενον πάνω στό ἀρχεῖο Βασιλείου, ἀποδελτιώνοντάς το. Στόν πρώτο φάκελλο ὑπάρχουν δύο ἀνυπόγραφα ἀντίγραφα ὑπομνημάτων ἀπό τό Παρίσι

στά γαλλικά. Τό παλαιότερο (22 'Απριλίου 1863-'Αρ. 151-ΦΙ/32-φφ2-σ2) άπευθύνεται στον Βασιλικό Οίκο τής Δανίας καί συμβουλεύει, άν γίνει άποδεκτός ό προσφερόμενος θρόνος τής 'Ελλάδος, ό νέος Βασιλιάς Γεώργιος Α' νά κυβερνήσει γιά ένα όρισμένο χρονικό διάστημα τήν χώρα χωρίς Κοινοβούλιο. Στο δεύτερο (6 'Ιουνίου 1863 - 'Αρ. 151/ΦΙ-33-φφ6-σ11), πού επιγράφεται " 'Επεξηγηματικό καί 'Ενισχυτικό " του πρώτου, ό άποστολέας γράφει μέ όξύν άντιοθωνισμό (κατηγορεί τόν 'Οθωνα μεταξύ άλλων διτι κατήργησε τόν θεσμό τών δημογερόντων-κοτζαμπάσηδων) καί έξηγεϊ καί δικαιολογεϊ τήν πιό πάνω εισήγησή του.

Σέ πρώτη προσέγγιση, ένόμισα διτι τά ύπομνήματα αύτά έγραψε ό Βασιλείου. 'Αόριστη ύποψία διτι πιθανόν νά είναι του Καλλέργη μου γεννήθηκε πρώτα από ένα γράμμα του τελευταίου (151/ΦΙ/34) προς τόν Δημ. Χρησιτίδη, στον όποιο ό Καλλέργης εκφράζει ζωηρές άντικοινοβουλευτικές ιδέες καί έπειτα από τίς καλές σχέσεις πού από μερικά γράμματά του φαίνεται νά είχε ό Βασιλείου μέ τόν 'Οθωνα καί τήν 'Α-μαλία.

Προσέφυγα τότε στο 'Αρχείο Καλλέργη. 'Εκει ύπάρχει έπιστολή του Καλλέργη γαλλικά από τό Παρίσι (24 'Ιανουαρίου 1864 - άρ. 382/269). 'Απευθύνεται στον Σπόννεκ, Σύμβουλο του Γεωργίου Α'. Στο γράμμα αύτό ό Καλλέργης ρητά παραπέμπει στα πιό πάνω δύο ύπομνήματα, σάν δικά του. 'Ετσι (καί από τήν όμοιότητα του χαρτιού καί του γραφικού χαρακτήρα τών τριών έγγράφων) έπιβεβαιώνεται διτι συντάκτης τών δύο αυτών ύπομνημάτων είναι ό Καλλέργης, άν καί μένει άδιευκρίνιστο γιατί λείπουν από τό 'Αρχείο Καλλέργη, ενώ ύπάρχουν στο 'Αρχείο Βασιλείου. Νομίζω διτι παρουσιάζουν κάποιο ένδιαφέρον τά παρακάτω χαρακτηριστικά άποσπάσματα τών έγγράφων αυτών.

* Γεννήθηκε στην Βιέννη τό 1813. Πήρε μέρος στις διαπραγματεύσεις του Γεωργ. Σταύρου μέ τόν 'Ευνάργο γιά τήν 'Ιδρυση τής 'Εθνικής Τράπεζας, στην ύπηρεσία τής όποίας μπήκε καί έφθασε νά γίνει ύποδιοικητής. 'Ηταν δραστήριο μέλος τής νέας Φιλικής 'Εταιρείας, ή όποία προετοίμαζε επαναστάσεις στην 'Ηπειρο καί τήν Θεσσαλία. Είχε αξιόλογη δράση στην σύνταξη σπουδαίων διπλωματικών εκθέσεων γιά τά έθνικά ζητήματα, έξέδιδε γαλλόφωνο έφημερίδα στην 'Αθήνα καί 'Ιδρυσε τήν 'Εταιρεία προς Διάδοση τών 'Ελλην. Γραμμάτων. Πέθανε τό 1889.

'Υπόμνημα 22/4/1863 - 151/ΦΙ/32

Τά έγκαίνια τής νέας δυναστείας γίνονται στην 'Ελλάδα κάτω από τούς καλλίτερους αίωνούς. 'Όλα τά γράμματα από τήν 'Ελλάδα διαπιστώνουν πράγματι διτι ό ένθουσιασμός είναι γενικός σέ όλο τό βασίλειο.

"Αν ό βασιλικός οίκος τής Δανίας άποδεχθεϊ τό στέμμα πού του προσφέρεται μέ τόσον ένθουσιασμό, θά ήταν πολύ σημαντικό νά μη

μείνουν έκτεθημένα τὰ πρῶτα βήματα τῆς νέας δυναστείας.

Στὴν κατάσταση κοινωνικῆς συγχύσεως ὅπου εὐρίσκεται τὴν ὥρα αὐτὴ ἡ Ἑλλάς καὶ στὴν κατάσταση ἀποδιοργανώσεως στὴν ὁποία ἐρριξε τὸν Στρατό ἡ ἐπανάσταση, τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ δὲν θὰ ἐπιτευχθῆ, ἂν ὁ νέος Βασιλεὺς ἐγκαινιάσει τὴν βασιλεία του μὲ τὴν ἄμεση θέσι σέ ἰσχύν ἐνός καθεστῶτος ὀλοκληρωτικῆς συνταγματικῆς. Οἱ ἐκλογικοὶ καὶ κοινοβουλευτικοὶ ἀγῶνες θὰ ἐμποδίσουν τὴν πορεία τῆς νέας Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία θὰ εἶχε ἀνάγκη ὅλης τῆς δραστηριότητός της καὶ ὅλης τῆς ἰσχύος της γιὰ νὰ ἀναδιοργανώσει τὸν Στρατό, ἀποκαταστήσει τὰ οἰκονομικά, ἐνεργήσει τὴν ἔνωση τῶν Ἰονίων Νήσων καὶ ἐπαναφέρει τὴν χώρα στὴν κανονικὴ τῆς κατάσταση.

Μία ἀναβολὴ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ μία πρόσκαιρος ἀναστολὴ τοῦ Συντάγματος θὰ ἦταν ἀπαραίτητες διὰ νὰ φθάσει κανεὶς εὐθέως καὶ ἀσφαλῶς σ' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ Βασιλεὺς θὰ ἐσχημάτιζε τότε Κυβέρνηση ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους ἄνδρες τῆς χώρας, πού θὰ διέθεταν τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν δύναμη νὰ ἀναδιοργανώσουν τὸν στρατό, νὰ ἐνισχύσουν τὴν δράση τῆς Διοικήσεως, νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν πολιτικὴ πειθαρχία μὲ σωφρόνως συνδυασμένα μέτρα καὶ νὰ ἐνεργήσουν τὴν ἔνωση μὲ τὰ Ἴονια Νησιά εἰσάγοντας εἰς αὐτὰ μὲ μέτρο καὶ πρόνοια τὴν Ἑλληνικὴ νομοθεσίαν.

.....
.....
Πρὶν ἀποχωρισθοῦν οἱ βουλευτὲς θὰ ψηφίσουν ἓνα Διάταγμα πού θὰ ὀρίζει, ὅτι θὰ ἔχουν ἰσχύ νόμου ὅλα τὰ διατάγματα πού θὰ ὑπογράφει ὁ Βασιλεὺς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρατάσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Μὲ τὸν ὀρισμὸ ἀκριβοῦς χρόνου θέσεως σέ ἰσχύ τοῦ Συντάγματος θὰ ἀποφευχθῶν καθε ἐρμηνεῖα δυσάρεστη καὶ ἀντίθετη στὰ φιλελεύθερα αἰσθήματα τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου τῆς Δανίας.

Ἐπόμνημα 6 Ἰουνίου 1863 - 151/ΦΙ/33

Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιβάλλει τὴν αἰτίαν καὶ θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπισημάνει κανεὶς ἓνα κακὸ χωρὶς νὰ ἀναζητήσῃ τὴν καταγωγή καὶ τὴν Ἀρχήν.

Ἡ κοινωνικὴ σύγχυσις, ἡ στρατιωτικὴ ἀποδιοργάνωσις, ὑφίστανται στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἐλέχθη εἰς τὸ Ἐπόμνημα τῆς 22 Ἀπριλίου. Δὲν ὑφίσταται καθόλου στὴν Ἑλλάδα Ὁθωνικὸ κόμμα. Ἡ νέα δυναστεία θὰ διέπραττε σοβαρὸ σφάλμα, ἂν ἀποδεχόταν τὴν ὑπαρξήν, ἔστω καὶ ὡς πιθανήν, τέτοιου κόμματος. Αὐτὸ θὰ ἦταν σάν νὰ ἐξετίθετο μὲ ἐλαφρὰν καρδίαν σέ ἀτέρμονες περιπλοκὰς καὶ θὰ παρείχε συγχρόνως στοὺς ταραχοποιούς καὶ τοὺς ραδιούργους τὴν εὐκαιρίαν πού ἐπιδιώκουν νὰ ἔλθουν σὸ φῶς, ἀλληλοκατηγορούμενοι καὶ ἀλληλομαχόμενοι κατ' ἀρέσκειαν.

Αυτοί οι δημογέροντες δέν ύφίστανται πιά. Ή ίσοπέδωση τούς ά νέμειξε μέ τόν ύπόλοιπο πληθυσμό και τώρα ή μανία τής Ισότητας (δέν πρέπει νά γίνεται λόγος γιά άδελφωσύνη παρά γιά ύπόμνηση), Ισότητα τήν όποία έξυμνει τό Όθωνικό σύστημα και δυστυχώς ένστερ- νίσθηκε ό όχλος, και ή όποία βασιλεύει ώς άπόλυτος μονάρχης. Ό προύχων, ό άξιοσέβαστος άνθρωπος πού τιμάται γιά τόν χαρακτήρα του και έκτιμάται γιά τίς άρετές του, είναι, τό πολύ, ίσος μέ τόν άμαξά του. Οί διακεκριμένες προσωπικότητες τής Ελλάδος, ό Μαυροκορ- δάτος, ό Κανάρης, ό Τρικούπης, όλοι άνεξαίρετα συμβαδίζουν παρά μέ άμυαλους νεαρούς χωρίς ταλέντο, χωρίς παιδεία και συχνά κακο- χαρακτηρισμένους. Πρόσφατες άποδείξεις έρχονται νά ένισχύσουν τήν λυπηρή αυτή άλήθεια και δικαιολογούν τόν ελληνικό Τύπο όταν ββαιώνει «ότι στην παρούσα Συνέλευση βρίσκεται άξιόλογος άριθ- μός ανθρώπων πού θά ήταν καλλίτερα στή θέση τους, παντού άλλοι, παρά στά έδρανα τής έθνικής άντιπροσωπείας». Αυτό δέν σημαίνει ότι δέν ύπάρχουν στην Συνέλευση άνθρωποι άπό κάθε άποψη άξιοσέ- βαστοι, άληθινοί πατριώτες, πού άκριβώς λόγω τών άρετών τους είναι ύποχρεωμένοι νά τηρούν σιωπή μπροστά στην **όργανωμένη όχλαγω- γία** και εύρίσκονται σέ άδυναμία νά κάμουν τό καλό όσο και νά έμπο- δίσουν τό κακό

Άκόμη και σέ αυτή τήν περίπτωση και ύποθέτοντας ότι ή νέα Συνέ- λευση θά άπετελείτο άπό τήν άφρόκρεμα του Έλληνικού Έθνους δέν θά έπαρκοΰσε ή επανάληψη ότι οι **κοινοβουλευτικοί άγώνες** θά έμ- πόδιζαν τήν πορεία τής Κυβέρνησης

Δέν θά είναι ούτε ή πρώτη ούτε ή τελευταία φορά πού ένα έθνος, σέ παρόμοιες συνθήκες, θά κατανοούσε τήν άνάγκη νά συγκεντρώσει όλη τήν έθνική έξουσία στα πατρικά χέρια ενός μόνου άνδρα και νά ά- ναστείλει πρόσκαιρα τήν ενάσκηση τών συνταγματικών δικαιωμάτων. Υπάρχει σ' αυτό, άναμφίβολα μία έλλειψη έμπιστοσύνης. Άλλά τό έλ- ληνικό έθνος έχει στίς φλέβες του άκετά γενναιοφρον αίμα και στο πνεύμα του άρκετή κοινή λογική γιά νά κατανοήσει ότι μία Κυβέρνηση πριν νά οικοδομήσει ένα Κράτος και τό στερεώσει έχει ή ίδια άνάγκη **νά στερεώσει τόν εαυτό της**. Είναι λοιπόν περιττό νά επιμεινουμε στην επείγουσα άνάγκη νά ανασταλεί, γιά ένα χρόνο προκαθορισμένο άπό τήν παρούσα Συνέλευση, ή ενάσκηση τής νομοθετικής έξουσίας. Άλλά πρέπει αυτό τό έντελώς έξαιρετικό μέτρο, πού νά συνεπιφέρει και άλλα όχι λιγώτερο άύστηρά, νά εφαρμοσθεί εν άπουσία του Βασι- λέως και νά είναι ένέργεια μιάς Άντιβασιλείας (τής όποίας τουλάχισ- στον ό Πρόεδρος θά ήταν Ξένος), πού θά αναλάβει τήν εύθύνη τών έκ- κτός νομιμότητος πράξεων και θά αφήσει τόν ώραίο ρόλο στον νεαρό Βασιλέα πού περιμένουν άνυπόμονα οι ελληνικοί πληθυσμοί. Οί Έλ- ληνες βρίσκουν τοιουτοτρόπως στον Βασιλέα τους έναν εύεργέτη, έ- ναν εκ θείας προνοίας άγγελιαφόρο καλής θελήσεως και δικαιοσύνης, ό όποίος θά τούς άποδώσει τό πολύτιμον ένέχυρο πού του έμπιστεύ- θηκαν. Γιά τόν σκοπό αυτό ό μονάρχης δέν θά πρέπει νά έλθει στην

Ἑλλάδα παρά μόνον μετά τήν ὀριστική ἐγκατάσταση τῆς Κυβερνήσεως, δηλαδή στήν ἐποχή τῆς ἐνηλικιώσεώς του.

Σέ αὐτή τήν σειρά ἀκέψων, προκύπτει μία ἐρώτηση, πού ἄν καί φαίνεται δευτερεύουσα, εἶναι ἐν τούτοις πρώτης προτεραιότητας. Πῶς θά ἐτοιμασθεῖ ὁ Οἶκος τοῦ Νέου Βασιλέως;

Ὅθεν, ὁ σχηματισμός τοῦ Οἴκου τοῦ νέου Βασιλέως εἶναι ὑπόθεση πρωταρχική. Ἀπό ἐκεῖ ἐξαρτᾶται ἡ ἐθνική του μόρφωση, ἡ ἑλληνοποίησης του. Πρέπει νά περιβάλλεται ἀπό ἀξιοσέβαστους ἀνθρώπους ἀπολαμβάνοντας τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως. Δέν λείπουν στήν Ἑλλάδα διακεκριμένοι ἀνθρωποι, πού τούς συνιστοῦν ὁ χαρακτήρας των, ἡ τιμιότης των καί ἡ μόρφωσή των. Ἀλλά αὐτοί δέν μετρῶνται μέ τόν ἀριθμό τῶν ὑποψηφίων – ἐντελῶς τό ἀντίθετο. Εἶθε ὁ Θεός νά εὐδοκήσει ὁ νεαρός Πρίγκιψ νά εἶναι τυχερός καί νά προσελκύσει μερικούς ἀπό αὐτούς. Αὐτό θά εἶναι ἡ καλλίτερη ἀσφάλεια καί ἡ πιό βέβαιη ἐγγύηση εὐκόλου καί διαρκοῦς διακυβερνήσεως.

Ἐνας βασιλεῦς εὐλικρινά συνταγματικός, πατρικός καί δίκαιος, ἄν καί αὐστηρός, θά εἶναι στήν Ἑλλάδα ὁ πιό εὐτυχῆς ἡγεμῶν τοῦ Κόσμου. Θά βασιλεύει στίς καρδιές τοῦ λαοῦ καί οἱ εὐλογίες του θά τόν ἀκολουθοῦν παντοῦ.

Ἀλλά εἶναι περιττό νά τό ἐπαναλάβουμε: Πρὶν στερεωθεῖ τό Κράτος, πρέπει νά στερεωθεῖ ἡ Κυβέρνηση καί στίς ἐξαιρετικές περιπτώσεις πού περνάει σήμερα ἡ Ἑλλάς, ἡ Κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά στερεωθεῖ παρά μέ ἐξαιρετικά μέτρα.

Ὅρισμένοι φίλοι τῆς Ἑλλάδος θά συμβουλεύσουν τόν νέο Βασιλέα νά ἀναχωρήσει γιά τόν Πειραιά μέ ἔμβλημα « πλήρης ἐλευθερία, ἀδελφική ἰσότης ». Οἱ φίλοι αὐτοί ἀσφαλῶς ἀπατῶνται. Θέλοντας νά πιάσουν τούς Ἕλληνες ἀπό τήν καρδιά, κινδυνεύουν νά πιάσουν τούς ταραχοποιούς ἀπό τά νύχια. Αὐτή ἡ ἔκφραση ὑποδεικνύει τούς ἀληθινούς κινδύνους τῆς καταστάσεως. Ἐγκαινιάζοντας τήν νέα Διακυβέρνηση στήν Ἑλλάδα μέ παρόμοιες ἀρχές θά ἦταν σάν νά ἀπηρεῖτο νά χρησιμοποιήσει κάποτε μέτρα πέραν τῆς νομιμότητος, ἔστω καί ἄν καθίσταντο ἀπαραίτητα. Ὁ λαός δέν θά ἐκέρδιζε τίποτε ἀπό αὐτή τήν μὴ πραγματοποιήσιμη ὑπόσχεση καί οἱ ὑποκινητές ταραχῶν θά ἀσθάνονταν ἰσχυρότεροι στήν στρατολόγησι καλοπίστων ὁπαδῶν.

Αὐτή εἶναι ἡ συμβουλή πού ἕνας γέρος πατριώτης, πού ἀφιέρωσε στήν πατρίδα του ὅλη τήν ζωή καί πολλά εἶδε καί ὑπέφερε, ἐπιτρέπει στόν ἑαυτό του νά δώσει σέ αὐτούς πού ἔχουν στά χέρια τους τά περωμένα τῆς πατρίδας του.

Εἶθε ἡ εὐλαβῆς αὐτή συμβουλή νά ληφθεῖ σοβαρά υπ' ὄψιν. Τό μέλλον θά ἀποδείξει τήν ὀρθότητα τῆς συμβουλῆς, ἐνῶ τό παρόν ὑποδεικνύει τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη νά τήν ἀκολουθήσουν.

Έπιστολή Δ. Καλλέργη προς Σπόννεκ 22 'Ιανουαρίου 1864
(382/Φ4/ύπόφ Ζ/269

.....
Δέν προτίθεμαι καθόλου νά προβῶ σέ ἐμβαθυμένη ἐξέταση τοῦ κεφαλαϊώδους ζητήματος; Τά ὑπομνήματά μου τῆς 22 'Απριλίου καί τῆς 6 'Ιουνίου (1863) τό ἐξέθεσαν ἐπαρκῶς. Μοῦ ἀρκεῖ νά ἀναφερθῶ σ' αὐτά καί περιορίζομαι νά διαπιστώσω ἐδῶ ὅτι δέν εἶχα καθόλου ἀπατηθῆ δηλώνοντας ὅτι ἦταν ἀδύνατον νά περάσωμε ἀποτόμως ἀπό τήν πλήρη ἀναρχία σέ μία τάξη ἐντελῶς συνταγματική.

.....
'Η κρίσιμη περίοδος, στήν ὁποία ἡ 'Ελλάς βρίσκεται σήμερα καί ὀπου τήν βρῆκε ἡ νέα βασιλεία, δέν εἶναι ἡ πρώτη τοῦ εἴδους τῆς. Ὁμοία ἦταν ἡ κατάσταση στήν ἀφιξη τοῦ Κόμητος Καποδίστρια τό 1827. Τέτοια ἦταν ἐπίσης στήν ἀνοδο τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος τό 1833. Οἱ υποκινητές ταραχῶν ἔκαναν τήν χώρα νά κλονίζεται ἐκθέτοντας τό ὄνομα τοῦ Ἑλλήνος καί τήν ἐθνική τιμή. Τότε ὅπως καί σήμερα ὁ λαός ζητοῦσε μίαν ἰσχυρά ἡγεμονία, τήν προστασία ρωμαλέας κυβερνήσεως. Ἡ προεδρική (Καποδίστριας) καί βασιλική ἐξουσία ἐγκαταστάθηκαν στερεά... Ὑπό τήν μίαν καί τήν ἄλλην ἡ δημαγωγία κρατήθηκε σέ ἀπόσταση, ὁ λαός ἀνάπνευσε, ἐπλήρωνε πρόθυμα τοὺς φόρους του καί εὐλογοῦσε τίς κυβερνήσεις πού τοῦ παρεῖχαν τήν ἀσφάλεια καί τήν ἡσυχία.

.....
'Ὀλος ὁ κόσμος γνωρίζει ὅτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος εἶναι εὐλικρινά συνταγματικός καί ὁ λαός ὁμόφωνα ἀναγνωρίζει τίς φιλελεύθερες ἀρχές του. Ἐχῶ τήν στερεή πεποίθηση (πού ξέρω ὅτι ὅλοι οἱ καλοὶ πατριῶτες συμμαρτυροῦν) ὅτι ἂν ἡ Α.Μ., στήν ἐξαιρετική κατάσταση στήν ὁποία ἡ 'Ελλάς βρίσκεται σήμερα, ἀποφασίσει νά προσφύγει σέ μέτρα ἐξαιρετικά, ἀλλά ἐπιτακτικά ἀναγκαῖα λόγω τῆς καταστάσεως, ὁ λαός ὁμόφωνα θά τοῦ χορηγοῦσε καί τό δικαίωμα νά προστρέξει σέ αὐτά καί τήν δύναμη νά τά ἐκτελέσει.....

Ἄν ἡ πεῖρα ἀρκεῖ γιά νά ἀποδείξει τήν ἀδυναμία τῆς βασιλείας νά ἐπιτύχει τήν εὐτυχία τῆς χώρας μέ τά μέσα πού ἀπέμειναν στόν βασιλικό θεσμό, αὐτό πού δέν θέλησε στήν ἀρχή νά ζητήσει ἀπό τήν Συνέλευση μπορεῖ σήμερα νά ζητήσει ἀπό τό ἔθνος, χωρίς πραγματικά νά βγει ἀπό τήν νομιμότητα. Ἡ προσφυγή στόν λαό, ὅταν κάθε ἄλλη ὁδός σωτηρίας εἶναι κλειστή, εἶναι ἕνα μέτρο νόμιμο ἀλλά καί σωτήριο.

Ὁ Βασιλεὺς λοιπόν μπορεῖ νά συμβαδίσει μέ τήν χώρα γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς τάξεως. Μέ ἕνα δημοψήφισμα, εὐλικρινά ζητούμενο, θά ἐπιτύχει νά συγκεντρώσει στά χέρια του ὅλες τίς ἐξουσίες γιά ἕνα διάστημα περιορισμένο σέ 8 ἢ 10 μῆνες.... καί θά μπορέσει ἔτσι νά βάλει τά θεμέλια ἑνός οικοδομήματος διαρκείας, δεκτικοῦ ὅλων των βελτιώσεων.... Αὐτό θά ἦταν ἡ μεγαλύτερη εὐεργεσία πού ἡ νέα βασιλεία θά μπορούσε νά παράσχει στήν χώρα... Καί ἡ δυναστεία τοῦ Γεωργίου Α' θά ἄξιζε αἰῶνια τῶν εὐλογιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ....

Δεχθεῖτε

ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ

Ἐπιστολή Δ. Καλλέργη πρὸς Δ. Χρηστοῖδη 17/29 Ἀπριλίου 1864
(151/ΦΙ/34)

Δέν δύναμαι ὁμως νά ἐννοήσω πῶς διὰ τῆς ἀταξίας εἰς τήν τάξιν πορευέσθε· καί ἀπορῶ κατὰ τί ἡ ἰδική μου μετοχή εἰς τό ἀνεβοκατέβασμα τό ὑπουργικόν, ἥ εἰς τά σύρτα φέρτα τῶν Συνελεύσεων, δύναται νά συντείνῃ εἰς τό κοινόν συμφέρον, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου με καλεῖται εἰς τās Ἀθήνας.

Τήν γνώμην μου ἐγώ τήν ταπεινήν καί προφορικῶς καί ἐγγράφως κατ' ἐπανάλειψιν ἐξέφρασα, καί ἰδιαιτέρως καί ἐπισημῶς πλειστάκις ἐσήμανα πρὸς οὓς ὄφειλον ἐν καιρῷ τῷ δέοντι· ἐτι δέ καί πρό τῆς παραδοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ Συντάγματος ὑπό τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως μας τήν ἀλήθειαν διετράνωσα

Βάσις εἶχε τεθεῖ ἐν Κοπεγχάγη κυρία, ἡ παντελής ἀποχή τῆς νέας βασιλείας ἀπό τοῦ ἀναμινύεσθαι εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος, καί ἡ ἀπόρριψις πάσης εὐθύνης ἐν τῇ κυβερνητικῇ τοῦ τόπου πορεία. Τήν Ἑλλάδα ἐξελάμβανον ἐν Κοπεγχάγῃ ὡς ἄλλην Δανίαν ἢ ὡς ἄλλο Βέλγιον, κατὰ τε πολιτικὴν καί ἀστικὴν εὐπραγίαν

Εἶπον ὅτι πρό τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ αἰθερίου τούτου συνταγματικοῦ δόγματος, ἐχρειάζετο νά προετοιμασθεῖ ὁ τόπος εἰς τήν τάξιν, τήν πειθῶ, τήν ὁμόνοιαν, καί πρό παντός, εἰς τήν πνευματικὴν γαλήνην, ἥτις, δυστυχῶς δέν δύναται νά ἐπανεέλθῃ ἐν τῇ τύρβῃ τῶν ἀνεβοκατεβασμάτων, καί τῷ θορύβῳ τῶν ἀλλοκότων, τῶν ἀπλειστών ἀπαιτήσεων τοῦ πληθους. Τῶν τελευταίων τούτων δεινῶν δείγματα ἔσχεν ἤδη ἱκανά, καί περιττόν νά ὀμιλῶ πρὸς εἰδότα ἐκ πείρας

... ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν, εἰς σωτηρίαν τῆς θετῆς αὐτοῦ πατρίδος, θέλει παρακοῦσει, προσκαίρως, τὰς πιστάς ἐκείνας συμβουλὰς, αἵτινες, εἰλικρινῶς μὲν ἐν ἀγνοία ὁμως τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων τῷ ἐδόθησαν ἄλλοτε, καί θέλει, χωρὶς ποσῶς νά ἐξέλθῃ τῆς νομιμότητος, ἀναδεχθεῖ τήν παγίωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν οἰκοδομήματος.

Δ. ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Τό Ἀρχεῖο Ἐμμανουήλ Μπενάκη

Τό Ἀρχεῖο Ἐμμ. Μπενάκη ἀποτελεῖται ἀπό 2025 ἔγγραφα καί λίγες φωτογραφίες. Ἀρχίζει τό 1904 μέ τήν ἀλληλογραφία τοῦ Μπενάκη καί τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτο. Στέλνει ὄπλα καί χρήματα γιά τόν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Βουλγάρων. Ἐνδιαφέρεται πάντα καί ἀλληλογραφεῖ μέ τήν Αἴγυπτο, ἰδίως τήν Ἀλεξάνδρεια. Οἱ Ἕλληνες τῆς Αἴγυπτου θέλουν νά βοηθήσουν τόν Κρητικόν ἀγῶνα. Τό 1911 παραιτεῖται ἀπό τήν προεδρία τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας. Ἡ παραίτησή του εἶναι δυσαναπλήρωτη ἀπώλεια, ἀλλά μεγάλο κέρδος γιά τήν Ἑλληνική Κυβέρνηση. Ἡ Ἑλληνική Κοινότητα δέχεται μέ μεγάλη λύπη τήν παραίτησή του καί τόν ἀνακηρύσσει Ἐπίτιμο Πρόεδρο.

Ἀτέλειωτες εἶναι οἱ ἐπιστολές πού περιέχουν τίς δωρεές πού ἔκανε συνεχῶς καί παντοῦ, σέ ἀτυχεῖς ἰδιώτες, σέ συγγραφεῖς, σέ νοσοκομεῖα φορητά καί μὴ, σέ νέους Βενιζελικῶν φρονημάτων κυρίως, σέ ὀρφανοτροφεῖα, νηπιαγωγεῖα, σχολεῖα, σέ ἐπιτροπές γιά διάφορους ἐράνους. Βοηθᾷ τὴν Ἄννα Παπαδοπούλου στό Μικρασιατικὸ Μέντωπο. Στέλνει δωρεές στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἄμυνας στὴν Κων/λη, στό COMITÉ AMERICAIN POUR REGIONS DEVASTÉES DE LA FRANCE, στό Πρακτικὸ Λύκειο Καλαμῶν, στὴν CHAMBRE DE COMMERCE HELLENIQUE στό Παρίσι, στὴ Ροβέρτειο σχολή, στό Κολλέγιο Ἀθηνῶν. Ἰδρύει τὸ Παιδικὸ Ἄσυλο Κηφισίδας, βοηθεῖ τὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ καί τὴν Μακεδονικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία, ἀσχολεῖται συνεχῶς γιά τὴν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων. Τὸν ἀπασχολοῦν πολὺ τὰ κοινωνικὴ Ἰδρύματα τῆς Ἀλεξανδρείας, ἰδίως τὸ Συστήσιο τῆς Σαλβαγειοῦ Σχολῆς, ὁ Σύνδεσμος Προστασίας τῶν Ἑλληνίδων ἐν Αἰγύπτῳ, καί ἡ Ἑλληνικὴ Φιλὸπτωχος Ἐταιρεία.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἀλληλογραφία μὲ τὴν Λουίζα Ριανκούρ γιά νὰ βοηθήσουν τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο ὅπως μποροῦν, καί νὰ τοῦ ἀγοράσουν ἓνα σπίτι στὰ Πατήσια. Ὁ Βενιζέλος συγκινεῖται μὲ τὴν προσφορά αὐτὴ, ἀλλὰ δὲν τὴν δέχεται. Γίνεται ὁ γάμος του μὲ τὴν Δεσποινίδα Σκυλίτση τὸ 1921 καί ἀνταλλάσσονται εὐχές καί δῶρα. Ἀναφέρεται ἡ ἀπόπειρα δολοφονίας τοῦ Κουντουριώτη καί οἱ συνομιλιές τοῦ LLOYD GEORGE μὲ τὸν Πατριάρχη Μελέτιο. Ἀπὸ τὸ ταξίδι του στὴν Κεντρικὴ Ἀμερικὴ γράφει καί προβλέπει τὴν τραγικὴ καταστροφή.

Ἡ ἀλληλογραφία μὲ τὴν Ἀλεξάνδρεια καί τὸ ὑποκατάστημα στό Χαρτοῦμ συνεχίζεται πάντα γύρω ἀπὸ τὸ βαμβάκι καί τὰ μηχανήματα πού χρειάζονται. Οἱ δουλειές του ἐκεῖ πᾶνε καλὰ καί ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει καί τὸ γραφεῖο του (Χωρέμης Μπενάκης καί Σία).

Ἐπάρχουν πολλὰ γράμματα γιά τὸ κτήμα Σούλι, λεπτομέρειες γιά τὸν τοῖχο, τὴν οἰκοδομὴ, τὰ ζῶα, τίς διάφορες σπορές, τὴν ἀντληση τοῦ νεροῦ, τὰ φυτὰ καί τὰ δένδρα.

Ἡ ἀλληλογραφία μὲ τὴν κόρη του Πηνελόπη Δέλτα εἶναι πάντοτε συγκινητικὴ. Τὰ γράμματά της εἶναι εὐαίσθητα καί γεμάτα ἀγάπη καί σεβασμὸ γιά τοὺς γονεῖς. Διηγεῖται διάφορα παρασκηνιακὰ τῆς πολιτικῆς. Τοὺς παρακαλεῖ πάντα νὰ μὲνουν ὅσο μποροῦν ἐκτός Ἑλλάδος. Τὴν λυπεῖ καί τὴν βασανίζει ὁ κομματικὸς πλέον πόλεμος μὲ κομματικούς σκοπούς στὴ Μ. Ἀσία. Πιστεύει ὅτι ὑπάρχει κρυφὴ καί κακοήθης λογοκρισία καί προσπαθεῖ νὰ μὴν τὰ λέει ὅλα. Ἐκείνου τῆς ἀπαντᾷει πάντοτε συγκρατημένα καί μὲ μεγάλη αὐστηρότητα.

Ὁ Πλαστήρας τοῦ γράφει τὸ 1922 καί τοῦ στέλνει εὐχές ἂν καί δὲν τὸν γνωρίζει, μόνον θαυμάζει τὸ μεγάλο του πατριωτισμὸ. Καί στὸν Πλαστήρα κατόπιν κάνει μιά δωρεά. Συνεχίζεται ἡ ἀλληλογραφία ἀφοῦ κλονισθεῖ ἡ ὑγεία τοῦ Πλαστήρα καί πάει στό DAVOS γιά θεραπεία.

Τὸ 1907 ἀρχίζει ἡ ἀλληλογραφία μὲ τὸν Βλαχογιάννη γιά νὰ γίνη τὸ Χιακὸ Ἄρχεο. Ἐλπίζει ὅτι μὲ τὸ ἔργο τοῦ Βλαχογιάννη θά διαφωτισθεῖ ἡ Χιακὴ Ἱστορία, καί τοῦ δίνει καί μισθό. Χρηματοδοτεῖ ταξίδια του σέ

νησιά για να μαζέψει υλικό. Τελειώνει με πικρία τό 1910 ή ιστορία αυτή γιατί ό Βλαχογιάννης δέν είναι συνεπής στό λόγο του.

Τό 1915 ό Ψυχάρης δωρίζει Βιβλιοθήκη στό Έλληνικό Κράτος μέ 19.500 τόμους, μαζί μέ χειρόγραφα, σημειώσεις καί ένθύμια. Ό Ψυχάρης προτείνει να γίνει μία FONDATION EMM. BENACHI. Οι άμφισβητήσεις τών κληρονόμων καί οι δυσκολίες πού παρουσιάζονται από τήν ελληνική γραφειοκρατία έξομαλύνονται διά τής προσφοράς Μπενάκη. Τελικά ή Βιβλιοθήκη τής Βουλής άποδέχεται μέ εύγνωμοσύνη τή Βιβλιοθήκη του Ψυχάρη.

Άτέλειωτα είναι τά γράμματα μέ άπορους φοιτητές. Δίνει ύποτροφίες άφοδ έξετάσει κάθε περίπτωση λεπτομερώς, ίδίως άν είναι Μικρασιάτες. Είναι άυστηρότατος στή διαλογή, τούς επιπλήττει για τό μικρότερο παράπτωμα στή διαγωγή τους καί τούς άπορρίπτει τελείως άν θεωρήσει ότι δέν είναι σωστό. Η Ένωσις τών έν Παρισίοις Έλλήνων τόν άνακηρύσσει δωρητή. Μέσα από τά γράμματα τών Συμριναίων κυρίως φοιτητών περιγράφεται όλη ή τραγωδία τής καταστροφής. Μέ Ιδιόχειρες παρατηρήσεις, ό Έμμ. Μπενάκης σημειώνει τό κάθε γράμμα. Λίγοι είναι αυτοί πού γυρίζουν στήν Ελλάδα, φροντίζει να τούς συστήσει. Μερικούς στέλνει στήν Αίγυπτο, καί τούς βρίσκει καί δουλειά. Όλοι ύπόσχονται ότι θά φανοῦν άντάξιοι τής θερμής ύποστηρίξεώς του καί θά τόν εύγνωμονοῦν πάντα.

Ός Πρόεδρος του Πατριωτικού Ίδρύματος έλέγχει μέ μεγάλη άυστηρότητα τά έξοδα καί άπολύει τό προσωπικό άμέσως μόλις αντίληφθει κάτι τό έπιλήψιμο. Παρακολουθεϊ καί έλέγχει μέ ένδιαφέρον τά τμήματα Πτωχών Λαϊκών Συσσιτίων, Υγιεινής, Προστασίας Παίδων, Βρεφών, τό Τμήμα Εύρέσεως έργασίας καί Παροχής έργασίας, τά έπαρχιακά Συσσίτια, τήν Ίματιοθήκη, τά Πολεμικά Τμήματα και τό Μαιευτήριο Πειραιώς. Τά Νοεμβριανά καλύπτονται μέ καταθέσεις καί άπολογίες μαρτύρων. Κατηγορήθηκε τότε για έσχάτη προδοσία, καί ότι διηγείρε έμφύλιο πόλεμο. Κατηγορήθηκε έπίσης ότι μεταχειρίσθηκε μηχανογραφίες άπέναντι τών δυνάμεων τής Συνεννόησης. Στήν άπολογία του λέει ότι καμμιά τών κατηγοριών δέν έχει άληθινή βάση. Ουδέποτε ύπήρξε έπαναστάτης αλλά από πεποίθηση νομοταγής. Έγινε θύμα βιαιοτήτων. Ακόμη καί από τό σπίτι του έκλάπησαν άντικείμενα.

Μετά τό θάνατο τής γυναίκας του Βιργινίας είναι λίγα τά έγγραφα. Ένα χρόνο μετά, τό 1929, πεθαίνει καί εκείνος. Τόν έπικηδείο γράφει ό Παλαμάς.

Σ' αυτή τή σύντομη περίληψη τής άλληλογραφίας του Έμμανουήλ Μπενάκη πού ζωντανεύει τήν έξαιρετική φυσιογνωμία ενός μεγάλου πατριώτη καί άνθρώπου δέν είναι δυνατόν να έπεκταθώ. Άπλώς μεταφέρω τά κύρια σημεϊα.

ΔΑΦΝΗ ΒΙΝΤΙΑΔΗ
Φιλόλογος

Στόν πρώτο όροφο του Μουσείου βρίσκεται ή προθήκη όπου εκτίθεται ή σπάνια συλλογή περσικών κοσμημάτων και λεπτουργημάτων που ή ελληνίδα δέσποινα της Αιγύπτου Άργίνη Σαλβάγου συνέλεξε στη χώρα αυτή και έφερε στην Ελλάδα για να δωρήσει άργότερα στο Μουσείο Μπενάκη.

Μέσα στη βιτρίνα αυτή, λοιπόν, εκτίθεται ένα σπάνιο ίνδοπέρσικο μαχαίρι (άριθμός εύρετηρίου Μουσείου Μπενάκη 5797).

Πρόκειται για ένα «χαντζάρι», λέξη με άραβική προέλευση, που ύποδηλώνει, από τις Ίνδιες μέχρι την Βαλκανική χερσόνησο, τις εύμεγέθεις μαχαίρες με τις καμπυλωτές λεπίδες και τά γιαταγάνια που φοροούσαν στη μέση τους οι άξιωματούχοι, στην αύλή του μογγόλου αυτοκράτορα στις Ίνδιες του 18ου αιώνα και άποτελούσαν όπλα ταυτόχρονα και κοσμήματα άνδρικά.

Ή λεπίδα του μαχαίριου αυτού είναι πραγματικά πρωτότυπη. Καλαισθητη στην εμφάνιση, άεροδυναμική στό σχήμα και ίσχυρη στην κατασκευή. Κατά τά 2/5 της, περίπου, ή λεπίδα έχει μιά μόνο κόψη ένώ τό υπόλοιπο τμήμα της είναι άμφίστομο, για να καταλήξει τελικά σε μιά ίσχυροποιημένη αίχμη, φλογόσχημη, ίκανή να έξαρθρώνει και να διαπερνά τους άλυσιδωτούς θώρακες που φοροούσαν μέχρι τις αρχές του αιώνα μας άκόμη, οι πολεμιστές σε πολλές άνατολικές χώρες.

Ή λεπίδα, ή όποία, για λόγους καλαισθησίας άλλά και άντοχής, φέρει σε όλο τό μήκος της, νευρώσεις άνάγλυφες, έχει κατασκευασθει άπό δαμασκινό άτσάλι, σύμφωνα με τόν περσικό τρόπο έπεξεργασίας (καρά κορασάν), του ίδιότυπου αυτού μεταλλικού κράματος.

38 μικρά τυρκουάζ σε σχήμα «καμπισόν» στολίζουν τή λεπίδα άπό κάθε πλευρά φωτίζοντας με τό ζωηρό γαλάζιο χρώμα τους τήν άύστηρή και άπειλητική γκριζα έπιφάνειά της.

Δέν είναι όμως μόνο τά τυρκουάζ πού διακοσμούν τή λεπίδα. Άνάγλυφες φυτικές διακοσμήσεις άπλώνονται πάνω στό πλατύτερο τμήμα της. Φύλλα άμπέλου καί άκάνθου μαζί μέ φύλλα φανταστικά πού θυμίζουν τίς καλύτερες στιγμές τής σασανιδικής τέχνης, συνυπάρχουν, συστρέφονται καί συμπλέκονται είρηνικά, πάνω στήν έπιφάνεια τής λεπίδας, παρουσιάζοντας ένα από τά πιό ώραία δείγματα περσικής διακοσμητικής τέχνης σέ μέταλλο.

Ή λαβή του μαχαιριού είναι κατασκευασμένη από γκριζοπράσινο νεφρίτη (ζάντ). Πλούσια καί αυτή, διακοσμημένη μέ χρυσάνθεμα, πού έχουν λαξευθεί μέ νατουραλιστικό τρόπο καί ιδιαίτερη καλαισθησία στίς δύο άκρες της. Τόν πλούτο τής διακόσμησης συμπληρώνουν τριάντα μικρά ρουμπίνια πού έντεχνα έχουν τοποθετηθεί σέ διάφορα σημεία τής φυτικής διακόσμησης τής λαβής γιά νά τήν τονίσουν μέ τό χρώμα καί τή λάμψη τους.

Τό μαχαίρι αυτό μέ τήν λεπτή διακόσμηση καί τήν έντυπωσιακή πολυτέλεια μαρτυράει τήν λαμπρότητα καί τήν άνεπτυγμένη καλαισθησία πού έπικρατούσε στήν αύλή τής μογγολικής αυτοκρατορίας τών Ίνδιων.

Σέ παλαιές ίνδικές μικρογραφίες, πού είναι γνωστές γιά τήν άνάλαφρη χάρη τους καί τά ζωηρά τους χρώματα, αλλά καί τήν έκπληκτική λεπτομέρεια καί άκρίβεια μέ τήν όποία άπεικονίζουν πρόσωπα καί άντικείμενα, μπορούμε νά παρατηρήσουμε μαχαίρια όπως αυτό του Μουσείου Μπενάκη στή μέση τών ήγεμόνων καί τών αύλικών τους. Ένδεικτικά αναφέρω τήν ίνδική μικρογραφία πού βρίσκεται στήν Βιβλιοθήκη CHESTER BEATTY του Δουβλίνου καί άπεικονίζει τό μογγόλο αυτοκράτορα Άλαγγίρ τήν ώρα του κυνηγιού.

***ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΑΤΟΣ**

Σημείωση:

Τό μαχαίρι αυτό είχε άγορασθεί τό 1930 στό Παρίσι έναντι ποσού πενήντα λιρών.

Παράλειψις

Στό προηγούμενο Δελτίο Ίανουαρίου - Μαρτίου 1988 παραλήφθηκε άπό τυπογραφικό λάθος, στό κείμενο τής Κας Καλλιγά « Άπολογισμός Μουσείου 1987) στήν σελ. 6 ή φράσις: Ή Κα Κάτε Συνοδινού έτοιμάζει τήν έκδοση του καταλόγου τών Εύρωπαϊκών Κοσμημάτων πού έχει δωρήσει στό Μουσείο ή Σοφία Χρυσοχοϊδη-Λαμπριόδη.

Ἐξώφυλλο: Λεπτομέρεια ἀπὸ ἐξάφυλλο παραβάν
διακοσμημένο πάνω σε μαύρη λάκα με ἔλεφαντοστοῦν,
φίλντισι καὶ ἡμιπολύτιμες πέτρες. Περίοδος CHING.

Δωρεά Σοφίας Χρυσοχοϊδη-Λαμπρίδη.

Ἐπιμέλεια ἐξωφύλλου: Λίλα ντέ Τσάβες

Φωτογραφία: Μάκης Σκιαδαρέσης

Ἐκτύπωση: Ἄλ. Ματσούκης Α.Ε.